

ΕΤΟΣ Ε'

ΤΕΥΧΟΣ 5

ΜΑΪΟΣ 1927

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΛΕΥΘ. ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ Α.Α.Σ.Δ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ :

Α. Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ :

† ΕΜΝΑΝΟΥΗΛ ΓΑΛΑΝΗΣ

PYTHAGORAS

MONTHLY ORGAN OF THE GREEK FR. MASONRY OF A. & A.S.R.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ORDO AB CHAO—Π. Δ. Καλογερόπουλος.
Τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς—A et A. R. Bulletin.
Τὰ ἱστορικά αἰτία τῶν κατὰ τοῦ Τεκτονισμοῦ προλήψεων—Γ. Σόκος.
Ὁ Χριστιανισμὸς ὡς Μυστηριακὴ ἐκδήλωσις—R. STEINER.
Ὁ Γνήσιος Τέκτων—Far Eastern Free Masonry.
Ἄνὰ τὰς Ἑλληνικὰς Στοάς.
Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἑλ. Τεκτονισμοῦ.

CONTENTS

ORDO AB CHAO by P. D. KALOGEROPOULOS.
The Life's problem, by A et A. S. R. BULLETIN.
The historical reasons against Masonry, by G. Sokos.
Christianity as a mystic reality by Rudolf STEINER.
The True Mason, by Far Eastern Free Masonry.
In the Greek Blue Lodges.
From the American Masonic Life.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ :

ΟΔΟΣ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 3—ΑΘΗΝΑΙ

ADDRESS :

3 VALTETSIU STREET—ATHENS

„ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ,,

Μηνιαῖον περιοδικὸν ἀφιερωμένον εἰς τὸ
Σωτικὸν Δόγμα τῆς Ἐλευθέρου Τεκτονικῆς
Ἰδρυθὲν τῷ 1882 ὑπὸ Ἑμ. Γαλιάνη 33.

Νέας Περιόδου Α΄. ἔτος 1923

Διευθυντής

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ 33.

Ἐτησίᾳ καὶ προπληρωτέᾳ εἰσφορᾷ
ἀρχομένη πάντοτε ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰα-
νουαρίου ὀρίζεται διὰ τὴν Ἑλλάδα
δρ. 75 διὰ τὴν Ἀμερικὴν δολ. 3
διὰ τὰς λοιπὰς χώρας σελίνια 10

Ἐκαστος ἐτήσιος τόμος τῶν ἐτῶν
1924—1926 προσφέρεται ἐν Ἑλλάδι
πρὸς δρ. 75, ὁ δὲ πρῶτος ἔτους 1923
πρὸς δροχμάς 100.

„PYTHAGORAS”

Monthly Review devoted to the
Scottish Rite of Freemasonry
founded at 1882 by Em. Galanis 33.

New Period 1st Year: 1923

Director :

ALEXANDER P. ALEXANDROPOULOS 33.

YEARLY SUBSCRIPTIONS

In America dollars 3
For all the other countries Sh. 10

**THE 4 VOLUMES OF THE
NEW PERIOD 1923 - 1926
STITCHED**

In America Dollars 8

Πᾶς Συνδρομητῆς ὀφείλει νὰ γνωστοποιῇ πᾶσαν ἀλλα-
γὴν διαμονῆς ἢ διευθύνσεως. Ἡ παράλειψις τοιαύτης στοι-
χειώδους ὑποχρεώσεως βαρύνει αὐτὸν διὰ τὴν μὴ λήψιν τῶν
τευχῶν.

ΤΕΥΧΗ, ἀπολεσθέντα ἢ καὶ φθαρέντα, τοῦ παρόντος
ἔτους καὶ τῶν προηγουμένων ἐτῶν, ἅμα τῇ αἰτήσει, ἀπο-
στέλλονται δωρεὰν ΜΟΝΟΝ μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τούτου.

ΧΑΡΙΝ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΣΕΩΣ ἀποστέλλονται ἐπίσης
δωρεὰν ΤΙΤΛΟΙ ἢτοι δίφυλλα ἐξώφυλλα δι' ἕκαστον τόμον
τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν 1923—1926. Τοιαῦτα προ-
μηθεύει καὶ τὸν Βιβλιοδετεῖον ἀδ.: Μιχαὴλ Ἀρνώτη—ὁδὸς
Χαριλάου Τρικούπη 69.

Βιομηχανικαί, Ἐμπορικαὶ καὶ Ἐπιστημονικαὶ
ἀγγελίαι μόνον Ἐλευθέρων Τεκτόνων
δημοσιεύονται εἰς τὸν Πυθαγόραν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν του
ὑπὸ ἐγγύησιν ἄκρας ἐπαγγελματικῆς εὐσυνειδησίας
πρὸς ὀφειλομένην ἀνάπτυξιν τῆς τεκτονικῆς ἀλληλεγγύης.

Αἱ διαφημίσεις ὑπολογίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τιμολογίου
πρὸς δρ. 9 κατὰ στίχον ἢ 300 κατὰ σελίδα μετὰ προϊούσης
ἐκπτώσεως διὰ συνεχεῖς δημοσιεύσεις.

Μέχρι τίνος εκτείνεται

ἡ Τεκτονικὴ Ἀλληλεγγύη,

ἐδίδαξεν ἡμᾶς κατὰ τρόπον σαφῆ ἐπιφανῆς Τέκτων, ὁ ἐνδοξώτατος ἀδ.: P. D. Mathis 33.: M.: Γ.: Ἐπιθεωρητῆς τῆς Πολιτείας Texas τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας καὶ καθ' ἡμέραν ὑποδειγματίζει ἡ παντοειδῆς δοῶσις τῶν ἀνὰ τὴν Ἀμερικὴν Ἐλευθέρων Τεκτόνων.

Ἡ Τεκτονικὴ Ἀλληλεγγύη εκτείνεται μέχρι πάσης σφαιρᾶς ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν συμφερόντων πάντων τῶν Τεκτόνων.

Ἡ Τεκτονικὴ Ἀλληλεγγύη δὲν περιορίζεται εἰς τὸν οἶκτον πρὸς πάσχοντας: ὑποβοηθεῖ πᾶσαν εὐγενῆ φιλοδοξίαν, πᾶσαν φιλότιμον προσπάθειαν, προστατεύει ἐν γένει τὴν ἠθικὴν ἀνύψωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς περιουσιακῆς ὑποστάσεως παντὸς Ἐλευθέρου Τέκτονος.

Ἡ οἰκονομικὴ εὐρωστία τῶν μελῶν λογίζεται ἐνίσχυσις τῶν φιλανθρωπῶν σκοπῶν τοῦ Τάγματος.

Ο “ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ,”

κηρύσσων τὸ παράγγελμα τῆς ἀγάπης, ὑποῖ καὶ τὴν σημαίαν τῆς ἀλληλεγγύης, δι' ἣν θὰ ἀφιεροῖ τὴν σελίδα ταύτην. ἵνα ἐν αὐτῇ ἀναγράφῃ πᾶσαν προσπάθειαν προοδευτικὴν, ἀξίαν ἐξάρσεως.

Ο ΘΕΟΣΟΦΙΚΟΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΣΥΝ-Π-Ε

ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ 20

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

προβαίνει, χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰς ἀποκρύφους ἐν γένει ἐπι-
στήμας, τὸν τεκτονισμόν, τὴν θεοσοφίαν κ.λ.π. μελετητῶν, εἰς τὴν ἐν
τῇ Ἑλληνικῇ ἐκδόσει τῶν τριῶν τελευταίων ἔργων τοῦ μεγαλειτέρου
συγχρόνου θεοσόφου, ἀποκρυφιστοῦ καὶ τέκτονος

Καρόλου Δεντμπήτερ, 33'

- 1) Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἄτραπός.
- 2) Ἡ Κεκρυμμένη Ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ.
- 3) Τὰ Ἄρχαῖα Μυστήρια καὶ ὁ Τεκτονισμός.

*Ἐγγραφαί, μὲ ἐιδικοὺς ὄρους καὶ εὐκολίας, δεκταὶ
μέχρι τῆς 31 Ἰουλίου 1927.*

Ζητήσατε τὴν σχετικὴν ἀγγελίαν

ΟΠΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΛΕΩΝΙΔΟΥ Ν. ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

34 ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 34

ΕΝΑΝΤΙ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ

Διὰ τὸ θῆρος μεγάλην προμήθειαν χρωματιστῶν ὑέλων.

Διόρθωσις παροράματος τεύχους Μαρτίου :

Ἀπόκοπον ἐντεῦθεν τὴν κατωτέρω ἐν μέσῳ τῶν δύο ὀριζοντίων
γραμμῶν περικοπὴν, παραλειφθεῖσαν ἐκ τοῦ κειμένου τῆς σελίδος 99
(1599) καὶ τοῦ στίχου 14 καὶ ἐπικόλλησον ταύτην εἰς τὸ κάτω περι-
θώριον τῆς εἰρημένης σελίδος 99 (1599), θέτων εἰς τὸν στίχον 14 μετὰ
τὴν λέξιν *ισχυρίζεται* σημεῖον παραπομπῆς Γ.

. . . ὅτι ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία καίτοι ὀργανωθεῖσα καὶ διοικηθεῖσα καθ'
ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεώς της ὑπὸ Τεκτόνων, ἐν τούτοις δὲν
ὑπῆρξεν ὀργάνωσις τεκτονική. Καίτοι δὲ παραδέχεται. . . .

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

«...ἀλλὰ σὺ θάρσει, ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δεικνυσὶν ἕκαστα...»

ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ

ΑΘΗΝΑΙ, ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 3

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Νέας Περιόδ. τόμ. Ε'

ΜΑΪΟΣ 1927

Τεύχος 5

ORDO AB CHAO

Ὁμιλία

τοῦ Κραταιοτάτου Ὑπ. Μ. Ταξιάρχου
Παναγιώτου Δ. Καλογεροπούλου

γενομένη τῇ 15 Μαΐου 1927 ἐν Πάτραις κατὰ τὰ ἐγκαίνια
τῆς Σ. Σ. τελειοποιήσεως «Ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας».

Ordo ab Chao εἶνε ἡ ἀρχέγονος παρακαταθήκη σύμπαντος τοῦ Ἐλευθέρου Τεκτονισμοῦ. Τὸ λατινικὸν τοῦτο ρητὸν ἐκφράζεται ἑλληνιστὶ *Τάξις ἐκ τοῦ Χάους* καὶ ἐπιβάλλεται ὡς ὑποχρέωσις εἰς πάντα τέκτονα ὑπερβάντα τὸν οὐδὸν τοῦ μεγάρου τῆς Δρυάδος καὶ ἐπιχειροῦντα ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ὑψίστην κορυφὴν τῆς δρυὸς ὑπερκειμένην τῶν κλιμακῶδων βλαστανόντων 32 κλάδων αὐτῆς, ὧν ἕκαστος κατέχεται ὑπὸ ἰδιαιτέρου ἐργαστηρίου λειτουργοῦντος ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τάξιν ἐκ τοῦ Χάους μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ φύσις διὰ τῆς ματαίας ἄχρι τῆς στιγμῆς προσπαθείας ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὸν ἀπὸ κοσμογονίας ἀδιάλειπτον πόλεμον τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα καὶ ὅπως οὕτως ἐπενέγκῃ μόνιμον καὶ σταθερὰν τάξιν ἐν τῷ Σύμπαντι.

Ἡ γεωφυσικὴ ἐπιστήμη, ἡ γεωλογία, ἡ γεωγραφία, ἡ ἀστρονομία καὶ πᾶσαι αἱ ἐπικουρικαὶ ἢ μᾶλλον τμηματικαὶ ἐπιστήμαι αὐτῶν, καθύσον ἢ ἐξέλιξις καθιστᾷ πᾶν κεφάλαιον τῶν προτέρων ἐπιστημῶν ἀνεξάρτητον τῆς μητρὸς τῶν καὶ τὸ χειραφετεῖ εἰς ἰδίαν ἐπιστήμην, ἣτις ὅμως δὲν παύεται στενῶς συνδεομένη καὶ ἔχουσα πολλὰ τὰ κοινὰ μετὰ τῆς ἐκθρεψάσης αὐτήν, πᾶσαι, λέγω, αἱ γεωγνωστικαὶ ἐπιστήμαι καταδεικνύουσιν, ὅτι ἐκ τοῦ χάους παρήχθη ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς ὑδρογείου σφαίρας, ἣτις ἀπὸ κτίσεως κόσμου μεταποιεῖται ἐκάστοτε ἐκ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν πρωτογενῶν στοιχείων. Ὁ νῦν ὑφιστάμενος φλοιὸς τῆς γῆς οὔτε ὁ ἀρχικὸς εἶνε οὔτε ὁ τελευταῖος οὔτε δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐσταθεροποιημένος· διότι ὁ ἐν ἀρχῇ σχηματισθεὶς φλοιὸς ἐρράπτετο καὶ ἐξηλώνετο, πολλαχοῦ διασπώμενος, ἀλλαχοῦ καταποντιζόμενος καὶ ἐνιαχοῦ ἀνασυρρικνούμενος. Εἰκάζεται δὲ ὅτι ἡ πάλη τῶν ὑγρῶν πρὸς τὰ ξηρὰ καὶ τῶν θερμῶν πρὸς τὰ ψυχρὰ στοιχεῖα καὶ πάντων ὁμοῦ πρὸς ἄλληλα θὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, ὁπότε θὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ποθητὴ μονιμοποίησις τοῦ Σύμπαντος καὶ ἴσως αὕτη θὰ ἦναι ἡ τελευταία φάσις τοῦ σχήματος τῆς γῆς.

Ὁ ἐν τῷ Τιμῳ τοῦ Πλάτωνος ἀναφερόμενος καταποντισμὸς τῆς Ἀτλαντίδος δὲν θεωρεῖται πλέον μῦθος, ἀλλὰ νομίζεται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἀληθῆς ἱστορία, διότι εἴτε κατεβαράθρωσε τὴν Ἀτλαντίδα ἢ Μεσόγειος θάλασσα, εἴτε κατεκάλυψαν αὐτήν τὰ ὕδατα ἄλλου τινὸς ὠκεανοῦ, εἴτε ἄλλο τι συνέβη, τὸ ζήτημα, περὶ οὗ ὁ λόγος, συνεζητήθη καὶ ἐλύθη, καθοριζομένης τῆς τοποθεσίας, ἐφ' ἧς ἦτο ἐκτισμένη ἡ Ἀτλαντίς, κατὰ τὸ δοκοῦν τῶν ἐπαϊόντων ἐν διεξοδικαῖς πραγματεῖαις ὧν προεξάρχει ἡ τοῦ κορυφαίου τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιστήμης κ. Φωκίωτος Νέγρη· ἡμεῖς ὅμως δὲν θὰ ἐξετάσωμεν ἀπόψεσιν οὐκ ἔκειτο ἡ Ἀτλαντίς ἢ πότε κατεχώσθη ἐν ταῖς ὑπὸ τὰ ἔγκυρα τῆς γῆς καὶ τῶν ὑδάτων καιομέναις ἀσβέστοις πυραῖς,

ἀλλὰ θὰ δεχθῶμεν τὸ γεγονὸς ὡς πραγματικὸν καὶ ἀναμφή-
ριστον, διότι ἀπτὰ μαρτύρια καὶ τραναὶ ἀποδείξεις τοῦ κατα-
ποντισμοῦ καὶ τῶν προγενεστέρως ἢ μεταγενεστέρως ἐπισυμ-
βασῶν τοιοῦτων καταστροφῶν, αἵτινες δὲν ἐσημειώθησαν ἐν
ταῖς χρονικαῖς δέλτοις, εἶνε αἱ περιωθεῖσαι νῆσοι Ἄζόροι, αἱ
Κανάριαι, αἱ Ἑλληνικαὶ κλπ. Τῶν τελευταίων πολλά, ἰδίως
δὲ μία, διατρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ ἐξαφανισθῶσιν ἐκ τοῦ
προσώπου τῆς γῆς, ὅταν τὰ πλήσσοντα αὐτὴν ἐκατέρωθεν
ρεύματα τῆς Μεσογείου κατανικήσωσι τὴν σθεναρῶς ἀντι-
τασσομένην αὐτοῖς ἄμυναν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀνατρέψω-
σιν ἐκ θεμελίων τὰ γήϊνα στρώματά της. Εὐχρηθῶμεν τῷ Μ.:
Α.: Τ.: Σ.: ὅπως οἱ ἰσχυρισμοὶ τῆς ἐπιστήμης ἀποβῶσι φροῦ-
δοι. Ἐν τούτοις ἀπόλογος πάντων τῶν γεωλογικῶν τούτων
φαινομένων καὶ τῶν περὶ αὐτῶν θεωριῶν εἶνε ὁ πόλεμος
τῆς φύσεως καθ' ἑαυτῆς καὶ τῶν πλασμάτων της καὶ ὁ πόλε-
μος αὐτῶν πρὸς ἄλληλα.

Τάξις ἐκ τοῦ χάους εἶνε τὸ ὑψιστον τῶν καθηκόντων τοῦ
τέκτονος, ὅστις ὀφείλει ἀπαύστως νὰ πολεμῇ πρὸς ἑαυτόν,
πρὸς τὸν πλησίον, πρὸς τὰ λοιπὰ ὄντα καὶ στοιχεῖα τῆς φύ-
σεως, ἵνα ἐπιφέρῃ τάξιν εἰς ἑαυτόν καὶ τοὺς ὁμοίους του.
Οὕτω δὲ θὰ προλειάνῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ κοσμοπολιτικὸν
ἔργον τῆς εἰρήνης.

Ἡ ἐκ τοῦ χάους τάξις ἐπιτυγχάνεται ὑπὸ τοῦ τέκτονος
ὅστις εἶνε φίλαλλος, ἐνάρετος, δίκαιος καὶ ἐλεήμων. Ταῦτα
δὲ πάντα τὰ πλεονεκτήματα ἀπαιτοῦσιν ἀληθῆ ἀνταπάρνη-
σιν καὶ ἀποκτῶνται διὰ βαθείας καὶ ἀδιακόπου μελέτης τῶν
τεκτονικῶν συγγραφῶν, αἵτινες ἱκανοῦσι τὸν τέκτονα ὅπως
ἐπιπλεύσῃ τοῦ χάους τῆς ἀμαθείας, ἣτις κατακλύζει τὴν ἀν-
θρωπότητα. Διὰ τῆς τοιαύτης δὲ τακτικῆς ὁ ἀληθὴς τέκτων
διδάσκειται καὶ διδάσκει, φωτίζεται καὶ φωτίζει καὶ οὕτω
μόνον ἀσκεῖ ἑαυτόν καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὸν βίον, ὃν οἱ ἀδελ-
φοὶ πάντες δεόν νὰ διάγωσιν ἵνα τελειοποιηθῶσι καὶ τελειο-
ποιήσωσι πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ιδρύσεως τῶν Στοῶν τῆς τελειοποιήσεως, αἵτινες ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον τῶν ἀνωτέρων δογματικῶν βαθμῶν τοῦ Τεκτονισμοῦ. Ἐν ταῖς Σ.: Στ.: τελειοποιήσως ἐπιτάσσεται ἡ διδασκαλία τῆς ἀνέλπιδος ἐμμονῆς εἰς τὰς ἱερὰς ταύτας δοξασίας καὶ ἡ ἀκράδαντος πεποιθήσις ὅτι ἐπὶ τέλος θὰ ὑπερισχύσωσιν αἱ ἰδέαι ἡμῶν, διότι, καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν ζήσωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν συνολικὴν πραγματοποίησιν τῆς μιᾶς ποίμνης ὑπὸ τὸν Μ.: Α.: Τ.: Σ.: οἱ ἀπόγονοί μας καὶ οἱ διάδοχοί μας θ' ἀξιωθῶσι νὰ ἴδωσι τὴν ὄνειρώδη ταύτην εὐτυχίαν. Οὐχ ἦττον καὶ ἐν τῇ σημερινῇ καταστάσει εἶνε ἀνέκφραστος ἡ εὐχαρίστησις, ἣν αἰσθάνεται ὁ ἔχων καθαρὰν καὶ ἀναπεπαιμένην τὴν συνείδησίν του, διότι ἠγωνίσαστο τὸν καλὸν ἀγῶνα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ εὐγενοῦς προορισμοῦ τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου.

Ὁ ἀληθὴς ἀνθρώπος φύσει ῥέπει πρὸς εὐγενεῖς καὶ ἱεροὺς σκοποὺς, κατατάσσεται δ' ἐθελουσίως καὶ ἐξ ὀρμεμφύτου εἰς μίαν τῶν κοινωνικῶν τάξεων ἢ τῶν ἀνθρωπιστικῶν καὶ φιλανθρώπων ἐταιρειῶν, ἣν θεωρεῖ ὡς ἄριστα συγκροτηθεῖσαν πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ γένους καὶ ὄντως ἐπιδιώκουσαν τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς. Ὁ ἀληθὴς ἀνθρώπος, ἐὰν δὲν κρίνῃ τὰς ἐν λόγῳ ὁμάδας ὡς ἀνταποκρινομένας εἰς τὴν ὑψηλόφρονα μεγαλοργίαν του, συνιστᾷ νέαν ὀργάνωσιν συμφώνως ταῖς ἀρχαῖς του καὶ ὑπηρετεῖ ἐν αὐτῇ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης ἢ ἀξιωματικὸς καθοδηγῶν τὸν ἀρχηγόν του εἰς τὰς ρηξικελεύθους ιδέας του. Λειτουργῶν δ' ἄνευ ἀξιώσεως σὺδεμιᾶς προσφέρει ἑαυτὸν ὀλοκαύτωμα πρὸς ἐδραίωσιν τῆς νέας ἰδεολογίας του. Ἐνίοτε ὅμως ἐκλέγεται παρὰ τὴν θέλησίν του ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀγίας καὶ ἀγνῆς σταυροφορίας, ἐνῶ οὐδὲ κατ' ὄναρ ἐπεθύμησεν ἢ ἐπεζήτησε τὴν ἀρχηγίαν.

Τοιαύτην εὐγενῆ καὶ ἀγίαν ψυχὴν ἐκέκτητο ὁ πρωτόκλητος Ἄνδρέας, διότι ἐθυσίασεν ἑαυτὸν κηρύττων ὡς Ἀπόστολος τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐνῶ ἐγνώριζεν ἐκ τῶν προτέρων ποῖαι διώξεις καὶ ποῖα μαρτύρια ἀνέμενον αὐτὸν

καὶ πάντας τοὺς πρὸςβέβουνας τὴν νέαν θρησκείαν. Ἐν τούτοις ἐνέμεινεν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν παριδὼν τὰ αὐστηρὰ θεσπίσματα τῆς Ρώμης. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ ὅτι προξενεῖ κατάπληξιν ἢ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς διαγωγὴ τῶν Ρωμαίων, οἵτινες ἦσαν συνήθως ἀνεξίθρησκοι καὶ μάλιστα χάριν σκοπιμότητος ἀνεκέρυττον πολλάκις καὶ τοὺς θεοὺς τῶν ὑπ' αὐτῶν καθυποτεταγμένων λαῶν ὡς Ρωμαϊκοὺς θεοὺς καὶ καθιέρουν αὐτοὺς ἐν τῷ Πανθέῳ των. Ἀλλά, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐν παλαιοῖς χρόνοις εἶπον, οἱ Χριστιανοὶ κατεδιώχθησαν ἀπηνῶς, διότι ἐνομισθησαν ὡς συνωμοτοῦντες κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας καὶ ὑπονομεύοντες τὴν Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν. Οὕτω δ' ἐξηγεῖται ἡ σφαγὴ, ἡ σταύρωσις καὶ ἡ ἐγκάθειριξις εἰς ἀποτροπαίους φυλακὰς παντὸς Χριστιανοῦ μὴ ὑπακούσαντος εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν κέλευσμα.

Ὁ σταυρὸς, ἐφ' οὗ καθηλώθη ὁ ἅγιος Ἀνδρέας, εἶναι εἰς τῶν ἀκρογωνιαίων θεμελίων, ἐφ' ὧν ἀνηγέρθη ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, τὸ δὲ αἷμα, ὃ ἐκ τοῦ μαρτυρίου ἀπέρρευσε τότε, ἀνέδυσσε σήμερον ὡς φωσφόρον καὶ ἐφώτισεν ὑμᾶς ὅπως ἀνεγείρητε νέον τεκτονικὸν φερώνυμον, ἐν ᾧ θὰ λατρεύηται ὁ Μ.: Α.: Τ.: Σ.: καὶ θὰ γεραίρηται ὁ πατρῶν ἅγιος τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Συγχαίρων ὑμῖν ἐπὶ τῇ φαινή ἰδέᾳ εὐχομαι πᾶσιν ὑμῖν, τρεῖς κρατ.: Διδάσκαλε, ὅπως τὸ ὑφ' ὑμῶν ἀνοικοδομηθὲν ἐργαστήριον καταστῆ φυτώριον ἀνωτέρας διανοήσεως, ὅπως ἐκφύση βλαστοὺς ὑπερόχους, ὅπως ἀναδείξῃ τελείους τέκτονας ἀπαθανατίζοντας τὰς Πάτρας, λαμπρύνοντας τὴν ὅλην Ἑλλάδα καὶ ἐξυψοῦντας μέχρις οὐρανοῦ τὸ τεκτονικὸν κλέος. Τέλος ἱκετεύω τὸν Μέγαν δημιουργὸν ὅπως καταστήσῃ τὸ ἔργον ὑμῶν μέγα κοσμοπολιτικὸν κέντρον ἐφ' ἑμῖν πρὸς τὰ τοῦ κραταιοῦ τεκτονισμοῦ τῶν μεγάλων κρατῶν. Ἀμήν.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Πολύ συχνά παρομοιάζομεν τὴν ζωὴν μὲ ἀγῶνα δρόμου, μὲ ἀκατά-
 παυστον δηλαδὴ προσπάθειαν ἐκάστου ἀτόμου νὰ τρέξῃ μακρύτερα ἢ
 γρηγορότερα ἀπὸ τοὺς συνανθρώπους του. Καὶ ἡ ζωὴ αὕτη εἶνε εὐχά-
 ριστος δι' ὅσους φαντάζονται τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὴν πρωτοπορείαν,
 ἀλλ' εἶνε μισητὴ ὀπτασία δι' ἐκείνους, τῶν ὁποίων οἱ πόδες εἶνε κου-
 ρασμένοι καὶ μωλωπισμένοι.

Ἡ παρομοίωσις ὅμως αὕτη πρὸς ἀγῶνα δρόμου δὲν εἶνε τόσῃ ἐπι-
 τυχῆς. Εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῶμεν νικητὰς
 παρὰ μόνον ἓνα, δύο, τρεῖς, σπανίως ἴσως τέσσαρας ἢ πέντε, ἔπειτα
 δὲ ὅλοι οἱ ἄλλοι «μόνον ἔτρεξαν». Ἐνῶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ
 τῆς ζωῆς οὐδεμίαν ἀνάγκη νὰ νικήσωμεν τοὺς συνανθρώπους μας.

Σχέδιον, ἡ ἰδέα τῆς ζωῆς, βασιζόμενον ἐπὶ τῆς συγκρούσεως καὶ
 τῆς πάλης τῆς δυνάμεως, τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς σοφίας τοῦ ἑνὸς κατὰ
 τοῦ ἄλλου, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε τὸ ἀληθινὸν ὑποτύπωμα τῆς υπάρ-
 ξεώς μας.

Πόσοι καὶ πόσον θλιβεραὶ εἶνε αἱ πλάναι, τὰς ὁποίας ἡ ἰδέα αὕτη
 τῆς ζωῆς, ὡς ἀγῶνος δρόμου, ἐσώρευσε ἐπάνω μας, καὶ πόσον ἔμμονα
 προσεκολλήθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει ἀπ' αἰῶνων ;

Αὕτη μᾶς ᾠδήγησεν εἰς πολέμους καὶ εἰς ἀπειλὰς πολέμων. Αὕτη
 ἔστησεν ἀντιμέτωπον τὸν ἀνθρώπου κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, οἰκογενείας
 κατὰ οἰκογενειῶν, φυλὴν ἐναντίον ἄλλης καὶ ἔθνος κατὰ ἔθρους. Ἐχώ-
 ρισε τὸν κόσμον πλειστάκις εἰς πάνοπλα στρατόπεδα καὶ παρέσυρε
 τὰς ἐξοχωτέρας διανοίας εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν σκέψιν τῆς αἱματο-
 χυσίας. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιδρασίν της, ὅταν αἰμόφυρτοι ζητῶμεν ν' ἀνε-
 γερθῶμεν καὶ νὰ προχωρήσωμεν εἰς δρόμους καλλιτέρους, τιτλοφοροῦ-
 μεν τὸν ἀνταγωνισμὸν ὡς αὐτοσυντήρησιν, πρόσοδον, μεῖζραν ἢ καὶ πα-
 τριωτισμὸν καὶ ριπτώμεθα πάλιν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ ἀναδιπλασιασθεί-
 σας προσπάθειας.

Εἶνε θαυτάτα ριζωμένη ἡ ἰδέα αὕτη τῆς ζωῆς-ἀγῶνος δρόμου,
 ἐπικαλεῖται τὸ πρωτόγονον ἔνστικτον τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τὸν χαρακτήρα
 ὁλδ. ὅστις ἐπικρατεῖ εἰς τὸ ζωϊκὸν βασίλειον καὶ τὸν ὁποῖον συμμερι-
 ζόμεθα μὲ τὸ κτῆνος.

Εἶνε ἡ ἀπωτέρα ἡχώ τῆς κραυγῆς τοῦ Κάϊν «Μήτοι ἐγὼ εἰμι φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου ;» Ἦτο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὅστις ἐσκέφθη ὅτι κάποιος ἄλλος ἔστατο εἰς τὸν δρόμον του, ὁ πρῶτος ὅστις ἐπεδίωξε νὰ ἐγερθῆ ἑπάνω ἀπὸ τὴν πρηγνὴ χάμω μορφήν φανταστικοῦ ἐχθροῦ καὶ μολονότι ἐμισήθη καὶ ὠνειδίσθη ἐπὶ 40 ἤδη αἰῶνας ἡ στρεβλὴ φιλοσοφία του τῆς ζωῆς, ἐν τούτοις εὐρίσκεται ἀκόμη μέσα εἰς τὰς ροπὰς μας, εἰς αὐτὰς τὰς σημερινὰς σκέψεις, τοὺς λόγους, τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας μας.

Ἡ κραυγὴ τοῦ Κάϊν ἀντηχεῖ ἀκόμη γύρω εἰς τὴν γῆν.

Τὴν ἀκούομεν ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀγορᾶς, τὴν ἀκούομεν ἡχηροτάτην ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν πολιτῶν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν θρόνον τῶν μεταξωτῶν ἐσθῆτων τῶν κατὰ φαντασίαν ἐξεχόντων κύκλων, τὴν ἀκούομεν ἐνίοτε καὶ εἰς ἱεροὺς χώρους, ἀφιερωμένους εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Εἶνε ἡ μόνη μεγάλη κηλὶς, ἣτις «δὲν ἐξαλείφεται» ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ πολιτισμοῦ μας.

*
* *

Σφάλλομεν πάντες ! Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταγράφηται μὲ *ερυθρᾶν* μελάνην.

Ἡ ζωὴ δὲν εἶνε ἀγὼν δρόμου μὲ νικητὰς ἢ ἡττημένους.

*
* *

Ἡ ζωὴ εἶνε πρόβλημα πρὸς λύσιν ὄχι διὰ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀλλὰ διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας τῶν ἀτόμων. Πρόβλημα μὲ πολλὰς ἴσως λύσεις καὶ λυόμενον κατὰ ποικίλλους τρόπους.

Ἄλλ' ὅπως δῆποτε, ἐὰν ὁ Κάϊν συνεννοεῖτο πρὸς τὸν Ἄβελ, δὲν θὰ διεπράττετο ἡ πρώτη δολοφονία, θυσία δὲ εὐπρόσδεκτος ἀπὸ δύο ταυτοχρόνως θωμοὺς θὰ ὑψοῦτο μέχρις οὐρανοῦ.

Ἡ ζωὴ εἶνε πρόβλημα ἡ εὐχαρίστησις τῆς λύσεώς του τελείως ἱκανοποιεῖ τὸν λύτην. Καὶ τὸν ἀμεῖδει· διότι τὸν καθιστᾷ ἱκανὸν εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ βοηθῆ ὅσους στροβιλίζονται εἰς τὸν λαθῦρινθον τῶν περιπλοκῶν τῆς ζωῆς ἀνακοπτόμενοι εἴτε ἀπὸ ἀτυχῆ καταγωγῆν εἴτε ἀπὸ ἔλλειψιν γνώσεων, εἴτε ἀπὸ ἄδικον φορτίον τῶν φροντίδων εἴτε ἀπὸ ταπεινωτικὸν περιβάλλον.

Ἀργὰ ἀργά, μὲ τὴν συσώρευσιν τῶν αἰώνων, ἀρχίζομεν νὰ ἀντιλαμβάνώμεθα ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν ζωὴν κάποιος πραγματικὸς σκοπὸς, ἀντικειμενικὸς, διάφορος ἀπὸ τὰς ἰδίας μας ἐγωϊστικὰς ὁρμάς, σκοπὸς

τελικός, πρὸς ὃν κινούμεθα ὄχι μεμονωμένοι, ἀλλ' ὁμαδικῶς, καὶ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπιτύχωμεν ὄχι τὰ ἄτομα καθ' ἓν ἀλλ' ἅπαντες ὁμοῦ.

Ὁ μόνος «δρόμος» εἰς τὴν ζωὴν εἶνε ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον τρέχομεν ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὴν κοινὴν δίωξιν τῆς γνώσεως, καὶ τὸ μοναδικόν του τέρμα εἶνε ἡ Ἀλήθεια, τὸ Φῶς. Οἶον δὴποτε ἄλλο ὑλικὸν πλεονέκτημα ἀποκτώμενον ἀτομικῶς μικρὰν ἔχει σημασίαν πρὶν συμμετάσχουν ὅλοι καὶ εἰς αὐτό.

Οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ δύναμις, οὔτε ἡ θέσις ἢ κοινωνικὴ εἶνε οἱ πραγματικοὶ καρπὸι τῆς ζωῆς, ἐκτὸς καὶ μόνον ἂν προέρχωνται ἀπὸ ὅ,τι ἐπράξαμεν χάριν τῶν ἄλλων. Πλοῦτος ἄλλως τε, ὃν ἀξίζει νὰ ἔχη κανεὶς, δὲν εἶνε ὅσα μὲ δόλους κερδίζονται εἰς ἄραρος ἄλλων, ἀλλ' ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον δημιουργοῦμεν οἱ ἴδιοι. Δύναμις, ἣν ἀξίζει νὰ ἔχωμεν, εἶνε ἡ ἐλευθέρως διδομένη εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἄλλων καὶ ὄχι ἢ διὰ πονηρίας ἢ βίας ἀρπαζομένη. Ἡ μόνη τέλος κοινωνικὴ θέσις, ἣν ἀξίζει νὰ κατέχωμεν, εἶνε ἡ εὐρισκομένη εἰς τὰς καρδίας καὶ τὰ συναισθήματα τῶν συνανθρώπων μας.

Δὲν εἴμεθα τόσο ἐγωῖσταὶ ὅσον δυνατὸν νὰ φαινόμεθα. Πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν τοῦ περιβάλλοντός μας διακρίνομεν τὴν τραχύτητα τῆς νεότητος νὰ ἐλαττώνεται μὲ τὴν προσέγγισιν τῆς ὀρίμου ἡλικίας. Τὰ ὑλικά τῆς ζωῆς ἀγαθὰ μὲ τὴν μακρὰν καὶ συνεχῆ των κτήσιν χάνουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν αἴγλην των καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς συναπολαύσεως αὐτῶν μετ' ἄλλων ἐμφανίζεται ὡς μόνος τρόπος, δι' οὗ ν' ἀποτραπῆ ἢ εἰς χεῖρας μας πλήρης ἀχρήστευσίς των, ὅταν δὲν θὰ μᾶς εὐφραίνῃ πλέον τίποτε. Ὅλίγα ἀκόμη ἔτη καὶ διασκελίζοντες τὸ κατακόρυφον τοῦ βίου ἡμῶν φερόμεθα βραδέως ἀλλὰ ἀσφαλῶς εἰς τὸν μοιραῖον δρίζοντα τοῦ θανάτου.

Τοιοῦτοτρόπως πραγματικῶς ἀπηλεύσαμεν εἰς τὴν ζωὴν ὄχι ὅ,τι ἐκερδίσαμεν ἀλλ' ὅ,τι ἐχαρίσαμεν, ὄχι ὅ,τι κατηναλώσαμεν ἀλλ' ὅ,τι ἀφήσαμεν ζῶν ὑστερον ἀπὸ ἡμᾶς.

*
* *

Πόθεν προῆλθεν ὁ μέγας αὐτὸς κόσμος εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν; Πῶς ἔγινε δυνατὴ ἡ σημερινὴ ζωὴ; Ἀσφαλῶς εἰς κάποιαν ἐποχὴν ἔζων ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων ἡ δημιουργικὴ δύναμις ὑπερέβαινε τὰς ἐγωῖστικὰς ἀνάγκας ἢ ἐπιθυμίας των, ἄνθρωποι ἀποδλέποντες εἰς τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος μὲ στοργὴν μεγάλην.

Ναί· ἔζησαν τοιοῦτοι ἄνθρωποι κατὰ τὸ παρελθόν, ὄχι εἰς μίαν ἀλλ' εἰς πᾶσαν ἐποχὴν. Καὶ ἀκριβῶς τοιοῦτοι ἄνθρωποι ζοῦν ἔτι καὶ

σήμερον. Είναι οί άνθρωποι, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ζωὴ δὲν εἶνε ἀγώνισμα δρῆμου, ἀλλὰ πρόβλημα πρὸς λύσιν. Είναι οί άνθρωποι, οί ὁποιοί ἐνδιαφέρονται θέσια διὰ τὴν εὐημερίαν τους, ἀλλὰ δὲν ἐπιδιώκουν τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων. Καὶ ὁ ἀριθμὸς των εἶνε «λεγεῶν» καὶ περιλαμβάνει ἴσως τὴν μεγίστην πλειονότητα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ὅσοι σήμερον ζοῦν.

Ἡ κληρονομία ἀπὸ τὰς παρελθούσας γενεάς, ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν ἀναριθμήτων ἑκατομμυρίων ψυχῶν, αἱ ὁποιοὶ προϋπήρξαν, δὲν ἀποτελεῖται ἐξ ὕλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν προαχθεῖσαν γνῶσιν, ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πείρας των, ἀπὸ τοὺς καρπούς τοῦ ἐπὶ τῆς φύσεως ἐφαρμοσθέντος λογικοῦ. Ταῦτα πάντα χρησιμοποιηθέντα πρῶτον ὑπὸ τῶν δημιουργῶν αὐτῶν κατελείφθησαν ὡς δωρεὰ εἰς τοὺς μεταγενεστερούς. Καὶ δύναται νὰ τὰ ἀνακεφαλαιώσῃ ἡ μοναδικὴ λέξις Σοφία.

Ἐκ τοῦ πλούτου τούτου τῆς σοφίας ὑποδομήσαμεν τὸν μεγίστον αἰῶνα τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδέποτε αἱ τῆς ζωῆς ὕλικαὶ ἀνέσεις ἐθεραπεύθησαν τελειότερον· ζῶμεν εἰς ἀπολαύσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐφθόνουν ἄλλοτε βασιλεῖς· οἱ μηχανικοὶ μας εἴλωτες ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ τὰς ὀρδὰς τῶν ζωντανῶν δούλων τῆς ἀρχαιότητος, ἑκατομμύρια ἔναντι μονάδων καὶ τὸ πάντων τερπνότερον εἶνε εὐρυτάτη ἡ κατανομή των.

Τί λοιπὸν ἄλλο καὶ ἡμεῖς θὰ καταλίπωμεν εἰμὴ προσθήκην καὶ πλησμονὴν σοφίας; Τί πέραν ταύτης εἶνε δυνατὸν νὰ ποθήσῃ ἡ ζωὴ;

Σοφίαν, ὡς τὸ οὐσιωδέστερον κληροδότημά μας, Σοφίαν, πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀποδοχὴν αὐτῆς, ὅταν εὑρίσκεται. Σοφίαν, πρὸς ἐκλογὴν τῶν χρησίμων τῆ ζωῆ καὶ ἀπόρριψιν ὄλων των ἄλλων. Σοφίαν, ἵνα στήσωμεν τὴν ἀρετὴν ὑπερθεν τῆς ἀλαζονείας, τὴν αὐτάρκειαν ὑπερθεν τῆς ἀπληστίας. Σοφίαν, ἵνα μάθωμεν πόσον μείζονα ἀξίαν ἔχουν τὰ πνευματικὰ ἀπὸ τὰ ὕλικά, ὧν ἡ κυριότης δὲν σημαίνει καὶ κτήσιν αἰώνιον. Σοφίαν, ἵνα πράττωμεν τὸ ὀρθὸν καὶ ὅταν ἐπικεῖται τὸ κακόν, ἵνα προτάσσωμεν τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὰ ἴδια ἡμῶν συμφέροντα. Σοφίαν, διὰ νὰ ἐργαζώμεθα, νὰ ἀγαπῶμεν, νὰ γελοῦμεν καὶ νὰ παίζωμεν, καὶ νὰ βλέπωμεν εἰς τὸ μείδιμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνθρωπότητος. Σοφίαν, ἵνα ἐκτείνωμεν τὰς χεῖρας πρὸς ἀλλήλους εἰς ἀμοιβαίαν βοήθειαν, ἵνα συνδέωμεν τὴν ζωὴν μας πρὸς τὴν ζωὴν τῶν πλησίον μας, ἵνα μετ' αὐτῶν ἀπὸ κοινοῦ ἐπιδιώκωμεν τὴν λύσιν τῶν ἀμηχανιῶν τῆς ζωῆς.

Ἐκ τοῦ A. & A. S. R. Bulletin

ΠΟΙΑ ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘ. ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ ΠΡΟΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΩΝ

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐν τῷ προπαραελθόντι τεύχει ἡμετέραν ὑπόθεσιν δημοσιεύομεν τὸ κύριον μέρος τῆς ὑποδειγματικῆς ὁμιλίας τοῦ Ἁδ. Γ. Σώμιου, γενομένης κατὰ τὴν λευκὴν ἑορτὴν νιοθεσίας ἐν τῇ Στ. «Ἀδελφοποιήσις», τὴν 13 Μαρτίου.

Α'. Ὁ Παπισμός.

Κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, ἔταν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία εἶχεν εἰς χεῖράς της ὄχι μόνον τὴν πνευματικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν λαῶν, οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ὀρμώμενοι ἐκ τῆς προκαταλήψεως, ὅτι πᾶσα πρόοδος τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας θὰ ἐξημιῶσιν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ θὰ διέψευδεν ἐν πολλοῖς τὸ γράμμα τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἐδημιούργησαν κατάστασιν τόσον ἐγκληματικὴν καὶ ἀφόρητον εἰς θάρος τῶν σκαπανέων πάσης πνευματικῆς κινήσεως, ὥστε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰῶνων οἱ λαοὶ νὰ μὴ ἐνθυμῶνται φρικαλεώτερα βασανιστήρια, ἐπαχθεστέραν ὑποδούλωσιν, τραγικωτέρας διώξεις.

Ὅλοι γνωρίζομεν ἐκ τῆς Ἱστορίας τὴν ἀπαισίαν φήμην, ἣν κατέλιπεν εἰς τὰς μετέπειτα γενεάς ἡ περίοδος ἐκείνη ἢ ἀποικληθεῖσα κοινῶς «Μεσαιωνισμός» ἢ «Μαρτύρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως» καὶ ὅλοι θὰ ἔτυχε ν' ἀναγνώσωμεν τὰ μαρτύρια τῶν σοφῶν Γαλιλαίου, Κοπερνίκου, Κέπλερ, Ρογγέρου Βάκωνος, Φάδρη, Ἀντωνίου ντὲ Ντόμινις, τοῦ τυφλοῦ τῆς Ἀσκόλης, τοῦ Ἰορδάνη Βρούνου καὶ πλείστον ἄλλων ἀποθανόντων εἴτε ἐν τῇ πυρᾷ, εἴτε ἐν τῇ ἐξορίᾳ, εἴτε ἐν ταῖς τρύγλαις τῶν φυλακῶν, εἴτε τέλος ἐν μέσῳ τῶν ὀδυνῶν τῶν ἀκατανομάστων βασανιστηρίων, ἅτινα τοῖς ἐπεδάλλοντο διὰ ν' ἀπαρνηθῶσι τὰς ὑπερόχους ἀνακαλύψεις, εἰς ἃς ὀφείλεται ἡ μετέπειτα πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν.

Πρὸ τῆς πρωτοφανοῦς ταύτης διώξεως, οἱ ἄνθρωποι τῆς σκέψεως ἐπεξήτησαν διάφορα ἄσυλα, ἐν οἷς, μακρὰν τῶν ὀνύχων τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, νὰ δύνανται νὰ καλλιεργῶσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ νὰ προάγωσι τὰς ἐπιστήμας.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ὑπολείμματά τινα παλαιῶν οἰκοδόμων, ὀρμηθέντων κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διετήρουν εἰσέτι μυστικὰς

ἐπαγγελματικὰς ὀργανώσεις κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀρχαίων μυστηρίων καί, ἐκ φόβου μήπως οἱ ξένοι συντεχνῆται τῶν ἀνακαλύψωσι τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης αὐτῶν, ἤτις ἐξεδηλοῦτο ὑπερόχως εἰς τὰ περίλαμπρα μνημεῖα, ἅτινα ἀνήγειρον εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς μεγαλουπόλεις, συνήρχοντο εἰς ἀπόκεντρα μέρη καὶ μετεχειρίζοντο πρὸς ἀναγνώρισιν μυστικὰς λέξεις καὶ σημεῖα, διὰ τὴν διδασκαλίαν δὲ τῆς τέχνης τῶν σύμβολα καὶ ἀλληγορίας.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν οἰκοδόμων ἠσπάσθησαν καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐντὸς ὀλίγου αἱ ἐταιρίαι τῶν οἰκοδόμων μετεβλήθησαν εἰς ἐργαστήρια τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, ἐξ ὧν ἔκτοτε ἤρξατο ἐκπεμπόμενον τὸ φῶς τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἀληθείας, ὑπερ μετέπειτα παρεσκεύασε τὴν μεγάλην Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν, δι' ἧς, κρημνισθείσης τῆς Βασιλείης, κατέρρευσε καὶ ἡ τῆς Ρώμης τοιαύτη συμπαράσυστασις τὴν τε Ἱερὰν Ἐξέτασιν καὶ ἅπασαν τὴν κοσμικὴν τοῦ Πάπα ἐξουσίαν.

Ἰδοὺ διατὶ ἡ μῆνις τῆς Ρώμης κατὰ τοῦ Τεκτονισμοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Τεκτ. οὐδέποτε ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἀντιθέτως συνειργάσθη καὶ ὑπεδοθήθησεν αὐτὴν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἀγῶνας αὐτῆς. Καί, ὅταν οἱ Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέφτες ἔδιδον τὸν ὄρκον τοῦ Φιλικοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἱερέως καὶ μὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἐγνώριζον ὅτι κατετάσσοντο εἰς κάποιαν μυστικὴν ἐταιρίαν, εἰς ἣν μετεῖχον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν καὶ οἱ Ἱεράρχαι τῶν, καὶ ἤτις μὲ τὴν δύναμιν καὶ τὴν μυστικότητά, ἦν μόνος ὁ τεκτονισμὸς διέθετεν, ἀνέλαβε νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ Γένος ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων. Διότι ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία δὲν ἦτο τίποτε ἄλλο παρὰ ὁ Τεκτονισμὸς μετημφισμένως, ἐργαζόμενος καὶ συνεισφέρων δι' ὄλων αὐτοῦ τῶν μέσων, ὑπὲρ ἐνὸς ἀγῶνος εὐγενοῦς, ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας ἐνὸς δούλου ἀλλ' εὐγενοῦς λαοῦ.

Τοιοῦτος ὑπῆρξε πάντοτε ὁ Τεκτονισμὸς. ἠλευθέρωσε τὴν Γαλλίαν, ἠλευθέρωσε τὴν Ἱταλίαν, ἠλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα, ἐδημιούργησε τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν καὶ ἀκαταπαύστως ἐργάζεται καὶ μοχθεῖ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Ἰσότητος καὶ τῆς Ἀδελφότητος τοῦ κόσμου. Ἡ Ἰδεώδης αὕτη τριλογία εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ καὶ μόνον οἱ ἄνθρωποι τοῦ ψεύδους, τῆς δουλείας καὶ τῶν προλήψεων εἶνε δυνατόν νὰ τὸν ἀπεχθάνωνται.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς στενῆς θρησκευτικῆς ἀντιλήψεως ἐξεταζόμενος ὁ Τ. οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ἀντιδιαίτητον πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἀντιθέ-

τως αἱ διδασκαλίαι αὐτῆς εἶναι καὶ διδασκαλία του, ἡ δὲ ἄρνησις τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς διώκεται ἐν τῷ Τεκτονισμῷ τοῦ Ἀρχαίου καὶ Ἀπεδεδεγμένου Σκωτικοῦ Δόγματος περισσότερο ἀφ' ὅ,τι διώκεται ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας. Οὐδεὶς ἄθεος γίνεται δεκτὸς παρ' ἡμῖν, ἡ δὲ Ἀθανασία τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ βᾶσις, ἐφ' ἧς στηρίζεται δλόκληρον τὸ φιλοσοφικὸν ἡμῶν σύστημα.

Ἐὰν ἡ ἀγαθοεργία, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὴν οἰογένειαν, ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ ἐκτέλεισις τοῦ καθήκοντος εἶναι πράξεις ἀσύμφοροι εἰς τὴν κοινωνίαν, δικαίως τότε ἡ κοινωνία καταφέρεται καθ' ἡμῶν. Ἐὰν τυχὸν ἡ ἐκκλησία, ἀγνοοῦσα τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, ἢ Ἑλλήν, οὐκ ἔνι δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ, πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἔσπε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ», μισῇ καὶ καταδιώκῃ οὐ μόνον πάντα ἀλλόδοξον ἀλλὰ καὶ Χριστιανὸς ἔτι ἀνήκοντας εἰς ἄλλα χριστιανικὰ δόγματα, δικαίως δύναται νὰ καταφέρεται καὶ κατὰ τοῦ Τ'. ἀκολουθοῦντος πιστῶς τοὺς λόγους τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Θεανθρώπου. Ὁ Τ'. ἀρέσκειται καὶ τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ μὲ τὰ ἐμβλήματα αὐτὰ προχωρεῖ καὶ ἐργάζεται, ἀδιάφορος πρὸς πᾶσαν ἀντίδρασιν διὰ τὴν ἠθικὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου.

Β'. Δικτὶ ὁ Μυστικισμὸς ;

Ἀσφαλῶς, τὰ ὅσα προανέφερον δὲν θὰ ἦσαν ἱκανὰ νὰ γαληνεύσουν τελείως τὴν συνείδησιν ἐκείνων ἐκ τῶν ὁμοθηρήσκων ἐπισκεπτῶν, οὓς ἡ περιέργεια, ἐπιβληθεῖσα πρὸς στιγμὴν τῆς προλήψεως, ὤθησε μέχρι τοῦ ἀδύτου τούτου, ἂν δὲν ἱκανοποιούσε καὶ μίαν ἄλλην περιέργειαν τῶν, τὴν καὶ σοβαρωτέραν.

Ἀφοῦ ἡμεῖς οἱ Τέκτονες διδάσκομεν καὶ ἐπιδιώκομεν τόσον ὑψηλὰ καὶ ὠραῖα ἰδανικά, ἀφοῦ δὲν μᾶς χωρίζει τίποτε μὲ τὴν θρησκείαν καὶ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμούς, διατὶ χρησιμοποιοῦμεν μυστηριώδη σύμβολα καὶ ἀκαταλήπτους ἀλληγορίας καὶ, τὸ σπουδαιότερον, διατὶ συνεργόμεθα ἐν κρυπτῷ καὶ παραδύστω καὶ ἐπιβάλλομεν τόσῃν μυστικότητι εἰς ἑαυτούς ;

Ἀληθῶς τὸ ἐρώτημα ἐμφανίζεται ὡς λίαν εὔλογον. Ἀλλ' ὅσην σπουδαιότητα ἐνέχει ἡ ἀπάντησις, προκειμένου ἐξ αὐτῆς νὰ μᾶς κρίνητε, ἄλλην τόσῃν σοβαρότητα παρουσιάζει ἡ ἀνάπτυξις τοῦ θέματος τούτου καὶ δὴ εἰς ἀκρατήριον, ὅπερ ἀγνοεῖ παντελῶς τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ὅπερ, κατὰ τὴν περιέργειάν του, μέχρις ἐνὸς ὄριου θὰ ἠγείχετο ἀτέρμονα διάλεξιν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ μέτρῳ μόνον τοῦ ἐπιτρεπομένου δύναμαι νὰ εἶπω ὑμῖν εἶνε τὰ ἐξῆς :

Ὁ Τεκτονισμὸς, ὡς σύστημα φιλοσοφικὸν κατὰ τὴν μίαν αὐτοῦ πλευράν, μεταχειρίζεται τὰ σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας ὡς μέθοδον διδασκαλίας καὶ καλλιτέρας κατανοήσεως τῶν βαθυτάτων αὐτοῦ θεωριῶν. Εἶνε μέθοδος, ἣν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μετεχειρίζοντο οἱ μύσται τῆς φιλοσοφίας καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν θρησκειῶν. Μήπως σοῦ ναοὶ τῆς θρησκείας ἡμῶν δὲν γέμουσι συμβόλων καὶ μήπως τὸ εὐαγγέλιον δὲν εἶνε πλήρες παρὰβολῶν ; Τίποτε τὸ περίεργον εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἄλλ' ὁ μυστικισμὸς ; Ἄλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἰδίαν περιήπου ἀπάντησιν θὰ σὰς δώσω. Εἶνε κοί αὐτὸς μέρος τοῦ συστήματος τῆς διδασκαλίας ἡμῶν.

Διὰ τοῦ μυστικισμοῦ δὲν ἐπιδιώκομεν ν' ἀποκρύψωμεν τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν. Αὕτη πολλὰκις ἀπεκαλύφθη δημοσίᾳ διὰ συγγραμμάτων, εἰς ἃ περιέχονται ἄπασιν αἱ λεπτομέρειαι τῶν τελετουργιῶν ἡμῶν. Διὰ τοῦ μυστικισμοῦ ἐπιδιώκομεν καὶ ἀνώτερον. Θέλομεν νὰ περιορίσωμεν τὴν γλώσσαν ἡμῶν. Θέλομεν νὰ τῆς ἐπιβάλωμεν νὰ ἐργάζεται ὀλιγότερον καὶ νὰ μὴ γίνεταί ὁ εὐκόλος καὶ ὁ ἀτίθασσος φορεὺς τῶν ἐσωτερικῶν ἡμῶν συναισθημάτων. «Σιγὴ κόσμον φέρει» ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὁ δὲ προφητὰν καὶ Δαυὶδ, παρὰστατικώτερον ἐκδηλώνων τ' ἀγαθὰ τῆς σιγῆς ἔλεγε προσευχόμενος. «Θοῦ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη μου».

Καὶ πράγματι, ὅσοι ἐξ ἡμῶν ἐδοκίμασαν τὰς πικρίας τῆς ἐλευθερίας τῆς γλώσσης, καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὰς ἐκπροσώπους τοῦ ὀραίου φύλου, θὰ δικαιώσωσιν ἀσφαλῶς τὸν χαλινόν, ὃν ἡμεῖς οἱ Τεκτ. προσπαθοῦμεν νὰ θέσωμεν ἐπ' αὐτῆς.

Ἄλλ' ὁ μυστικισμὸς δὲν ἐπιδιώκει τοῦτον μόνον τὸν σκοπόν. Ὁ μυστικισμὸς κυρίως ἐπιβάλλεται, ἵνα μὴ τὸ ἔργον ἡμῶν τίθεται ὑπὸ τὴν συζήτησιν καὶ τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ. Αἱ μεγάλα ἠθικὰ διδασκαλῆαι, αἱ ἀπορρέουσαι ἐκ τῆς μελέτης τῆς φύσεως, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνωσι καταληπταὶ ἀπὸ τὰς μεγάλας μάζας τοῦ λαοῦ. Ὅπως ὁ εἰς τὸ σκότος ἐθισμένος ὀφθαλμὸς, ἀτενίζων ἀποτόμως τὸ ἀπλετον φῶς, ὑφίσταται ὀδυνηρόν τὸν ἀντίκτυπον ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης καὶ κλείων ἀποτόμως ἐπιδιώκει καὶ αὐθις τὸ σκότος, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀμαθὴς κατὰ βάσιν, ὅταν δέχεται διδασκαλίαν ἢ ἀποκάλυψιν ἀνωτέραν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, θορυβεῖται, καὶ ἑξαλλος ἐκδιώκει ἀπ' αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, ἐπιζητεῖ καὶ αὐθις τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας.

Πόσον οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ κατενόουν καὶ ἐπίστευον περισσότερο ἐπὶ τὰ θεῖα Μυστήρια τῆς θρησκείας, ἐπειδὴ ταῦτα ἐτελοῦντο ἐν κρυπτῷ καὶ παραθύστῳ, μακρὰν τῶν βλεμμάτων τῶν βεδήλων καὶ πόσον σήμερον ὁ πολὺς χριστιανικὸς κόσμος μένει ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος πρὸς αὐτὰ ἐξ αἰτίας καὶ τῆς ἐκλαϊκεύσεώς των; Δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἔτι ἑκατονταετηρίδων, οἱ κατηχούμενοι ἐξεβάλλοντο τῶν ἐκκλησιῶν, εὐθὺς ὡς ἡ ἱερουργία εἰσῆρχετο εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ μὲ πόσῃ ἀνυπομονησίᾳ ἀνέμενον οὗτοι τὴν τελείαν εἰσοδοχὴν ἰων μεταξὺ τῶν πιστῶν, ἵνα δύνανται καὶ αὐτοὶ νὰ παρίστανται εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ θεοῦ δράματος. Πόσῃ ἐντύπωσιν ἔκαμνον τότε εἰς αὐτοὺς τὰ μυστήρια καὶ πόσον σήμερον ἡμεῖς οἱ νεώτεροι χριστιανοί, ἐθισμένοι ἀπὸ βρεφικῆς μας ἡλικίας εἰς αὐτά, ἀδιαφοροῦμεν καὶ χωρὶς νὰ κατανοῶμεν τι ἐξ αὐτῶν, τὰ παρακολουθοῦμεν ἐν συζητήσεσι πολλὰκις, ἐξ ἀπλῆς καὶ μόνον συνηθείας;

Τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως δὲν ἐπιλύονται εἰς δημοσίας συζητήσεις καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἀνθρώπων, οὓς κατατυραννοῦσι τὰ πάθη, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ πρόληψις. Ταῦτα, ἵνα μελετηθῶσιν, ἔχουσιν ἀνάγκην ἡσυχίας, ἡρεμίας πνεύματος, διανοίας καλλιεργημένης, ψυχῆς ἀποκαθααρμένης. Ὅπως ὁ χριστιανὸς ἔχει ἀνάγκην νηστείας καὶ προσευχῆς, ἵνα ἀξιωθῇ νὰ δεχθῇ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος, οὕτω καὶ ὁ φιλόσοφος ἔχει ἀνάγκην ἠθικοῦ καθαρμοῦ καὶ ψυχικῆς τελειοποιήσεως, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐρευνήσῃ τὰ προβλήματα τῆς Ἐπιστήμης αὐτοῦ.

Ἴδου διατί ἐπιβάλλομεν τὴν σιγὴν, ἰδοὺ διατί ἐργαζόμεθα ἐν μυστικότητι. Ἐὰν τὰ ἄσυσλά μας εἶνε μακρὰν τῆς τύρδης τῆς κοινωνίας, δὲν παύουν ἐν τούτοις νὰ εἶνε καθ' ἡμᾶς μοναδικὰ ἐστὶν τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, τοῦ ἀκτινοδολοῦντος ἀλήθειαν, ἐλευθερίαν, δικαιοσύνην καὶ ἀδελφοποίησιν. Πόσον θὰ ἤμεθα εὐτυχεῖς καὶ οὐδεμίαν θὰ εἶχομεν ἀνάγκην μυστικισμοῦ, ἐὰν τὸ φῶς ἦτο δι' ὅλους τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ δὲ ἀλήθεια καὶ ἡ δικαιοσύνη δι' ὅλας τὰς συνειδήσεις;

Γ. Σῶκος

Ἡ ζωὴ, ἡ ἀτυχία, ἡ ἀπομόνωσις, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ πενία, εἶνε πεδία μάχης, ἔχοντα τοὺς ἥρωας των, — ἥρωας ἀφανεῖς, ἀλλὰ ἐνίοτε μεγαλειτέρους ἐκείνων, οἵτινες ἔγιναν ἐπιφανεῖς.

«New Age»

R. STEINER

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΩΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ

DAS CHRISTENTUM ALS MYSTISCHE THATSACHE
Berlin 1920

ΥΠΟ

ΡΟΔΟΛΦΟΥ ΣΤΑΪΝΕΡ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΩΣ ΜΥΣΤΙΚΙΣΤΗΣ

Ἵνα κατανοήσωμεν τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον διεδραμάτισαν τὰ μυστήρια εἰς τὸν πνευματικὸν βίον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀρμεῖ νὰ ἀποδλέψωμεν πρὸς τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Σύμπαντος, ὡς αὐτὸ διαμορφοῦται εἰς τὴν κοσμογονίαν τοῦ Πλάτωνος.

Ἐν μόνον ὑπάρχει ὅπως κατανοήσωμεν πλήρως τὸν φιλόσοφον τοῦτον: Πρέπει νὰ τὸν τοποθετήσωμεν ὑπὸ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἀκτινοβολεῖ ἐκ τῶν Μυστηρίων.

Οἱ τελευταῖοι ὁπαδοὶ τοῦ Πλάτωνος, οἱ ἀποκαλούμενοι Νεοπλατωνικοὶ, ἀπέδιδον εἰς αὐτὸν μυστικὴν τινα διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν προώριζε διὰ τοὺς παρ' αὐτοῦ κρινομένους μᾶλλον ἀξίους, καὶ τοῦτο «ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς σιγῆς». Συνεπῶς ἡ διδασκαλία τοῦ Πλάτωνος εἶχε ἀπόρρητα διὰ τοὺς βεδήλους, ὅπως καὶ αὐτὴ ἡ σοφία τῶν Μυστηρίων. Ἐμφισδύτησαν τὴν ἀθεντικότητά τῆς ἐβδόμης Ἐπιστολῆς τοῦ Πλάτωνος. Ὀλίγον ἐν τούτοις μᾶς ἐνδιαφέρει ἂν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶνε ἔργον αὐτοῦ τούτου τοῦ Πλάτωνος ἢ μαθητοῦ του τινός, ἐφ' ὅσον τὸ αἰσθημα, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει, ἐκπηγάζει ἐκ τῆς οὐσίας τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας. Ἴδου περικοπὴ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης:

Ἄλλ' ὅμως τοῦτο μόνον ἔχω νὰ εἶπω γενικῶς δι' ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐγράψαν ἢ μέλλουν νὰ γράψουν, διίσχυριζόμενοι ὅτι γνωρίζουν τὰ ζητήματα, εἰς

τά ὁποῖα ἐγὼ καταγίνομαι, εἴτε ἀκούσαντες ταῦτα ἀπὸ ἐμὲ ἢ ἀπὸ ἄλλους εἴτε καὶ ἐννοήσαντες ταῦτα ὅτι οὗτοι, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν εἶναι δυνατὸν, νὰ ἔχουν ἔγκυρον ἰδέαν περὶ τῆς ὑποθέσεως. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δὲν ὑπάρχει ἰδικόν μου σύγγραμμα οὐδ' εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ὑπάρξῃ. Διότι αὐτὸ δὲν, εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ ὅπως αἱ ἄλλαι διδασκαλῖαι, ἀλλὰ διὰ τῆς πολλῆς ἐξοικειώσεως καὶ τῆς συμβιώσεως, καθὼς ἀπὸ τὸ ἐπιτινασσόμενον πῦρ, ἀνάπτει φῶς εἰς τὴν ψυχὴν, τὸ ὁποῖον τοῦ λοιποῦ συντηρεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ.» 1

Οἱ λόγοι οὗτοι θὰ ἔπρεπε ἀναμφισβητήτως νὰ ὑποδηλοῦν τὴν προσωπικὴν ἀδυναμίαν τοῦ συγγραφέως ὅπως ἐκφράσῃ τὴν σκέψιν του διὰ λέξεων, ἂν δὲν ἀνευρίσκομεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἔννοιαν τῶν Μυστηρίων. Τὸ ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Πλάτων δὲν ἔγραψε καὶ δὲν ἐπεθύμει νὰ γράψῃ, θὰ ἦτο θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἰαδήποτε γραφὴ θὰ ἦτο ματαία. Θὰ ἐπρόκειτο περὶ αἰσθήματος, ἐντυπώσεως, γεγονότος, τὸ ὁποῖον ὁ Πλάτων «ἔξῃσε» καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ κτήμα ἄλλου δι' ἀπ' εὐθείας ἀνακοινώσεως, ἀλλὰ μόνον διὰ θαθείας ἐμβαπτίσεως τῆς ψυχῆς καὶ τῆς βουλήσεως εἰς τὴν καρδίαν πάσης ζωῆς. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς μυστικῆς παιδεύσεως, (2) τὴν ὁποῖαν ὁ Πλάτων παρεῖχε μόνον εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς του. Διὰ τούτους ἐκ τῶν λόγων του ἐξεπήδα «τὸ πῦρ», ἐνῶ διὰ τοὺς λοιποὺς ἀνεβίδοντο ἀπλᾶ μόνον ἰδέαι.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν προσκίνομεν εἰς τὴν μελέτην τῶν Διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας. Ἀναλόγως τῆς ψυχικῆς καταστάσεως, ὅφ' ἦν δικτελοῦμεν, ἢ ἐπίδρασις των εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδῇ ἐλαχίστη ἢ τεραστία. Ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τοὺς μαθητὰς του διωχέτετο κάποια δύναμις ἀνωτέρω τῆς κατὰ γράμμα ἐννοίας τῆς σκέψεώς του. Ἐκεῖ ὅπου ἐδίδασκεν ἐδασίλευεν ἢ πνοή τῶν Μυστηρίων. Οἱ λόγοι του ἐξέπεμπον ἁρμονικοὺς τόνους εἰς τὰς ὑπεργήινους σφαίρας τῆς παγκοσμίου ψυχῆς, ἀλλ' οἱ ἁρμονικοὶ οὗτοι τόνοι εἶχον ἀνάγκην τῆς ἀτμοσφαιρῆς τῶν Μυστηρίων διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ μετοχέτευσίς των εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀιροκτῶν του. Ἄλλως ἡ ἁρμονικὴ δόνησις ἐξέπνεε χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτή.

Εἰς τὸ κέντρον τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων ὀρθοῦται ἡ προσωπικό-

1) «Τοσόνδε γὰρ μὴν περὶ πάντων ἐγὼ φράζειν τῶν γεγραφότων καὶ γραφόντων, ὅσοι φαίνονται εἶδέναι περὶ ὧν ἐγὼ σπουδάξω, εἴτ' ἐμοῦ ἀκησότες εἴτ' ἄλλων εἶδ' ὡς εὐρόντες αὐτοί, τούτους οὐκ ἔστι κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν δόξαν περὶ τοῦ πραγματος ἐπατεῖν οὐδὲν οἴκον ἐμὸν γὰρ περὶ αὐτῶν ἔστι σύγγραμμα οὐδὲ μὴ ποτε γενήσεται» ἡτὸν γὰρ οὐδαμῶς ἔστιν, ὡς ἄλλα μαθήματα, ἀλλ' ἐκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ συτῆν, ἐξαίφνης, οἷον ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος ἐξαφθὲν φῶς, ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ ἡδὴ τρέφει. (Πλατ. ἐπιστ. Ζ' 341 c.)

1) Τῆς ἀποκλιθεῖσης «ἄγραφα δόγματα περὶ ἀγαθοῦ». Σημ. Μεταφρ.

της τοῦ Σωκράτους. Δὲν ὑφίσταται ἀνάγκη ὅπως ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τὸ ἱστορικὸν μέρος τῆς προσωπικότητος ταύτης, καθότι δι' ἡμᾶς πρόκειται περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σωκράτους, ὁποῖος μᾶς ἐμφανίζεται εἰς τὸν Πλάτων. Ὁ Σωκράτης εἶναι πρόσωπον ἀφιερωθὲν εἰς τὴν ἀλήθειαν διὰ τοῦ θανάτου. Ἀπέθανε καθ' ὃν τρόπον δύναται νὰ ἀποθάνῃ μόνον ὁ πραγματικὸς μύστης, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ θάνατος εἶναι ἀπλή στιγμή τῆς ζωῆς, ὁμοία μὲ οἰονδήποτε ἄλλην. Πλησιάζει πρὸς τὸν θάνατον ὡς πρὸς ἓν οἰονδήποτε γεγονός. Ἡ στάσις του ἐναντι αὐτοῦ ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ φίλοι του δὲν κατέστη δυνατόν νὰ δοκιμάσουν τὰ πένθημα συναισθήματα, τὰ ὁποῖα συνήθως δοκιμάζομεν ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ θανάτου. Ὁ Φαίδων περιγράφει ὡς ἐξῆς τὴν παράδοξον ταύτην πνευματικὴν κατάστασιν εἰς τὸν δμῶνυμον **Διάλογον περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.**

«—Τῇ ἀληθείᾳ τὸ κατ' ἑμὲ διετέλουν ὑπὸ τὸ κράτος παραδόξων συναισθημάτων. Διότι δὲν ἠσθηνόμην τὴν λύπην ταύτην, τὴν ὁποῖαν δοκιμάζει τις ὁσάκις παρίσταται εἰς τὸν θάνατον προσφιλοῦς του· διότι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐφαίνετο τόσον εὐτυχῆς καὶ ἐκ τῆς στάσεως καὶ ἐκ τῶν λόγων του, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφοβίας καὶ γενναϊότητος ἐτελεύτησεν, ὥστε νὰ μοὶ φαίνεται ὅτι οὐδ' αὐτὴ ἢ εἰς τὸν Ἄδην μετὰ δόξαις του ἦτο ἀνευθεὶς τινὸς ἀποστολῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκεῖ μεταδίνων ἔμελλε νὰ δοκιμάσῃ εὐτυχίαν μεγαλυτέραν παντὸς ἑτέρου θνητοῦ. Διὰ τὸν λόγον λοιπὸν τοῦτον δὲν συνησθηνόμην μεγάλην λύπην, ἣν ἦτο φυσικὸν νὰ αἰσθανθῆ κανεὶς διὰ παρὸν πένθημον γεγονός, οὔτε πάλιν ἐδοκίμαζα τὴν ἡδονὴν τῶν συνήθων μας φιλοσοφικῶν συζητήσεων... ἀλλὰ μὲ κατεῖχεν ἀκαθορίστως παράδοξόν τι συναισθημα, ἀσύνηθές τι μίγμα ἀποτελούμενον ἐκ χαρᾶς ἐν ταύτῃ καὶ λύπης, ὅταν ἀνεμνηντο σκόμην ὅτι ὁ Σωκράτης ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ τελευτήσῃ. 1

Ὁ Σωκράτης ἀποθνήσκων διδάσκει τοὺς μαθητάς του περὶ ἀθανασίας. Τὸ πρόσωπον τοῦ σοφοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει πείραν τῆς μικρᾶς ἀξίας τῆς ζωῆς, παρέχει ἐνταῦθα τὴν μᾶλλον περίλαμπρον ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας παρὰ οἰονδήποτε λογικὸν συμπέρασμα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς λογικῆς. Νομίζει κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι ἄνθρωπος ὁ ὁμιλῶν, αὐτὸς ὁ ὁποῖος μέλλει ἐντὸς ὀλίγου νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ὑπερπέραν, ἀλλ' ὅτι ἀκούει διὰ τοῦ στόματός του τὴν φωνὴν τῆς αἰωνίας ἀληθείας, ἢ ὁποῖα ἐξέλεξε διαμονὴν ἐντὸς θνητῆς προσωπικότητος. Ἐκεῖ ὅπου ὄν

1) Καὶ μὴν ἐγωγε θαυμάσια ἐποθὸν παραγενόμενος, οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντι με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσήει· εὐδαίμων γὰρ μοὶ ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὃ Ἐγκράτες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοὶ ἐκείνον παρίστασθαι μὴδ' εἰς Ἄϊδου ἴοντα ἀνευθείας μοίρας ἴεναι, ἀλλὰ καὶ ἐκείσε ἀρικόμενον εὐ πράξειν, εἴπερ τις πάποτε καὶ ἄλλος, διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοὶ ἔλεονον εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει, οὔτε ἂν ἡδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὡσπερ εἰκόσθιμεν... ἀλλ' ἀτεχνῶς ἀποτόν τι μοὶ πάθος παρήν καὶ τις ἀήθης κρασις ἀπὸ τε τῆς ἡδονῆς συγκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκείσε ἔμελλε τελευτᾶν.

τι ἐφήμερον διαλύεται εἰς τὸ μηδέν, ἐκεῖ βασιλεύει πνοή τῆς ἐκ τοῦ αἴερος ἐκείνου ὄπου ἀντηχοῦν αἱ ἁρμονίαι τοῦ Αἰωνίου ὄντος.

Εἰς τὸν διάλογον τοῦτον δὲν ἀκούομεν θεωρητικὰς ἀποδείξεις τῆς ἀθανασίας. Ὁλόκληρος ἡ διαλογικὴ συζήτησις σκοπὸν ἔχει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἐταίρους εἰς τὸ σημεῖον, ὁπόθεν θὰ ἀτενίσουν τὸ Αἰώνιον ὄν. Τότε οὐδεμία πλέον θὰ ὑφίσταται ἀνάγκη ἀποδείξεων. Μήπως χρειάζεται νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι τὸ ῥόδον, τὸ ὁποῖον κρατοῦμεν ἐνώπιόν μας, εἶναι ἐρυθρόν; Τίς ἢ ἀνάγκη ἀποδείξεως τῆς αἰωνιότητος τοῦ πνεύματος εἰς τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοὶ ἠνοιχθήσαν διὰ τὴν ἐνατένισιν τοῦ πνεύματος τούτου; Ὁ Σωκράτης δὲν ὀμιλεῖ εἰμὴ περὶ πραγμάτων ἰδίας πείρας, περὶ ἐνδομύχων γεγονότων, καὶ κατὰ πρῶτον δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονὸς τῆς φιλοσοφίας.

Τί θέλει ὁ ἐπιδιώκων τὴν φιλοσοφίαν; Ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπελευθερωθῇ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον τοῦ παρουσιάζουν αἱ αἰσθήσεις κατὰ τὴν καθημερινὴν παρατήρησιν. Ζητεῖ νὰ ἀνεύρῃ τὸ πνεῦμα εἰς τὸν κόσμον τῶν αἰσθήσεων. Δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο ὡς γεγονὸς δυνάμενον νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου; «Διότι, κατὰ τὸν Σωκράτη, (1) σχεδὸν διαφεύγει τὴν ἀντίληψιν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ὅτι οἱ ἀσχολούμενοι ὀρθῶς μὲ τὴν φιλοσοφίαν οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμοῦν παρὰ νὰ ἀποθάνωσιν καὶ νὰ εἶνε νεκροί. Ἐὰν συνεπῶς τοῦτο εἶνε ἀληθές, θὰ ἦτο βέβαια παράδοξον νὰ μὴ ἐπιδιώκουν καθ' ὅλον τὸν βίον παρὰ αὐτὸ μόνον, ὅταν δὲ ἐγγίση ἡ στιγμή τοῦ θανάτου νὰ ἐξανίστανται κατ' αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκον καὶ ἐπεθύμουν ἀπὸ μακροῦ χρόνου.»

Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης ταύτης ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ ἕνα τῶν ἐταίρων :

«Σοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἴδιον φιλοσόφου νὰ ἐπιζητῇ τὰς ἡδονὰς εἰς τὰ πλούσια φαγητὰ καὶ ποτὰ; ἢ τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκός; ἢ μήπως νομίζεις ὅτι ὁ τοιοῦτος θεωρεῖ πολυτίμους τὰς ἄλλας σωματικὰς ἀπολαύσεις, εἰς τὴν ἀπόκτησιν πολυτελῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων καὶ ἄλλων καλλωπισμῶν τοῦ σώματος; Τί φρονεῖς, ὅτι δίδει εἰς αὐτὰ σημασίαν ἢ τὰ περιφρονεῖ, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει ἀπόλυτον αὐτῶν ἀνάγκην;..... Ἄρα δὲν εἶσαι πλήρως τῆς γνώμης ὅτι ὁ τοιοῦτος δὲν ὀφείλει νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ ἀφορῶντα τὸ σῶμα ἀλλὰ νὰ ἀπέχη κατὰ τὸ δυνατόν τούτων καὶ νὰ τρέπεται ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς τὴν ψυχὴν; Συνεπῶς εἶναι φανερόν ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα ἡ πρώτη ιδιότης τοῦ φιλοσόφου εἶναι ὅτι ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώ-

1) Κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσι ὀρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας ληληθῆναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκουσιν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη προθυμῆσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὁ πάλαι προσθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδεον.

πους ἀπελευθερώνει τὰ μάλιστα τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸ σῶμα.» (1)

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ Σωκράτης δύναται νὰ θεβαιώσῃ ὅτι ἐπιθυμία τοῦ φιλοσοφεῖν τοῦτο ἔχει τὸ κοινὸν μὲ τὸν θάνατον ὅτι ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπον τῶν σωματικῶν ἐνστίκτων. Πρὸς τί τότε ὁ ἄνθρωπος στρέφεται; Τρέπεται πρὸς τὸν πνευματικὸν βίον. Ἄλλὰ δύναται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ πνεῦμα ὅ,τι ζητεῖ ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις; Ὁ Σωκράτης ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου:

«Πῶς ἀποκτᾶται ἡ λογικὴ γνῶσις; Εἶναι τὸ σῶμα ἐμπόδιον ἢ ὄχι ἐὰν συμπαραλάβῃ τις τοῦτο ὡς συνεργάτην ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας; Ἴδου τί ἐννοῶ μὲ τοῦτο: μήπως ἡ ὄψις ἢ ἡ ἀκοή παρέχουσιν ἀλήθειάν τινα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἢ μήπως ἔχονται ἀληθείας αὐτὰ τὰ ὅποια ἀνέκαθεν θρυλλοῦνται παρὰ τῶν ποιητῶν ὅτι οὐδὲν οὔτε βλέπομεν οὔτε ἀκούομεν σαφῶς; ..... Πότε λοιπὸν ἡ ψυχὴ συλλαμβάνει τὴν ἀλήθειαν; Διότι, ὅταν ἐπιχειρῇ νὰ ἐρευνήσῃ τι τῇ βοηθεῖα τοῦ σώματος εἶναι φανερόν ὅτι ἐξαπατᾶται παρ' αὐτοῦ..» (2)

Ἴδου ἐν συντομίᾳ κατὰ τὸν Φαίδωνα, ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην: Πᾶν ὅ,τι διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντιλαμβανόμεθα γεννᾶται καὶ ἀποθνήσκει. Ἡ γέννησις αὕτη καὶ ὁ θάνατος γίνεται αἰτία νὰ ἐξαπατώμεθα· ἀλλ' ὅταν ἡ λογικὴ διανόησις ἡμῶν παρατηρῇ τὸ θάθος τῶν πραγμάτων, μᾶς ἀποκαλύπτεται τὸ ἐντὸς αὐτῶν ἐνυπάρχον αἰώνιον στοιχεῖον. Οὕτω αἱ αἰσθήσεις δὲν μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸ αἰώνιον ὄν. Εἶναι ἀπατεῶνες, ἂν παράσχωμεν εἰς αὐτὰς ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην, ἀλλὰ πύθουν νὰ μᾶς ἐξαπατοῦν ἐφόσον ταῖς ἀντιτάσσομεν τὴν διασκεπτομένην ἀπ' εὐθείας ἀντίληψιν καὶ ὑποβάλλομεν τὰς μαρτυρίας τῶν ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀπ' εὐθείας ταύτης ἀντιλήψεως.

Ἄλλὰ τίνοι τῶν τρόπων ἢ διασκεπτομένη αὕτη ἀντίληψις θὰ ἦτο ἱκανή

1) Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακῆναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιαύτας, οἷον σίτων τε καὶ ποτῶν;... τί δέ; τὰς τῶν ἀφροδισίων;..... τί δέ; τὰς ἄλλας τὰ περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; οἷον ἱματίων διαφερόντων κτήσεως καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότρου τι μᾶν δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὲ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;... ὁμοῦν δ' ὡς δοκεῖ σοι, ἢ τοῦ τοιούτου πραγματεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι ἀλλὰ καὶ ὅσον δύναται ἀφ' ἐστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετραφῆναι;... ἀρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοιούτοις δηλὸς ἔστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; φαίνεται.

Πλάτ. Φα.δ. 64 D, ε, 65 A.

2) Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτήσιν; πότρου ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἢ οὐ, ἐὰν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· ἄρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοή τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὰ γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν αἰεθρυλοῦσιν, ὅτι οὐτ' ἀκούομεν ἀκριβῆς οὐδὲν οὔτε δοῶμεν;.....πότε οὖν ἢ δ' ὅς, ἢ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπίεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τε σκοπὸν, δηλὸν ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Αὐτόθι 65 A. B.

νά κρίνη τὰς μαρτυρίας τῶν αἰσθήσεων, ἂν δὲ ἔζη ἐν ἑαυτῇ κάτι τι ἀνώτερον ἀπὸ τὰς ἐκ τῶν αἰσθήσεων προσκτωμένας παραστάσεις. Συνεπῶς ἐκεῖνο τὸ ὅποσον προκαλεῖ ἐντὸς ἡμῶν τὴν κρίσιν ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ἀπατηλοῦ τῶν πραγμάτων εἶναι δύνάμις τις ἀντίθετος πρὸς τὸ φυσικὸν σῶμα καὶ συνεπῶς μὴ ὑποκειμένη εἰς τοὺς νόμους του. Τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα πρὸ παντὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους τῆς γεννήσεως καὶ τῆς καταστροφῆς, καθότι φέρει τὴν ἀλήθειαν ἐν ἑαυτῷ, ἢ δὲ ἀλήθεια δὲν δύναται νὰ ἔχη οὔτε χθὲς οὔτε σήμερον οὔτε αὔριον· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τὴν μίαν ἡμέραν τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἑτέραν τὸ ἕτερον, ὅπως τὰ πράγματα τῶν αἰσθήσεων. Κατὰ συνέπειαν ἡ ἀλήθεια εἶναι τι τὸ αἰώνιον· καὶ ἐνῶ ὁ φιλόσοφος ἀπομακρύνεται ἐκ τῶν πραγμάτων τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν φθαρτῶν ἀντικειμένων διὰ νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, στρέφεται ταῦτοχρόνως πρὸς Ὅν τι αἰώνιον, τὸ ὅποσον ἐνυπάρχει ἐντὸς του. Βυθιζόμενοι ἐντελῶς ἐντὸς τοῦ πνεύματος θὰ ζήσωμεν πλήρως ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Τότε ὁ κόσμος τῶν αἰσθήσεων, ὁ ὅποτος μᾶς περιβάλλει, παύει νὰ ὑφίσταται.

«Συνεπῶς ἐκεῖνος μόνον, λέγει ὁ Σωκράτης, δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦτο ἐντελέστερον, ὅστις ἐρευνᾷ κατὰ τὸ δυνατόν ἕκαστον τῶν πραγμάτων διὰ μόνης τῆς διανοίας, μὴ παρεμβάλλον οὔτε τὴν ὄρασιν ἐν τῷ διανοεῖσθαι, οὔτε ἄλλην τινὰ αἰσθησὶν ἀναμιγνύων μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλὰ, καὶ χρησιμοποιοῦν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἀμιγῆ διάνοιαν, ἐπιζητεῖ τὴν σύλληψιν αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τῆς ἐσωτερικῆς ἐνοίας τῶν πραγμάτων, ἀπκλασσόμενος κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὠτων καὶ ἐν γένει ὅλου τοῦ σώματος, τὸ ὅποσον ταράσσει καὶ δὲν ἀφήνει τὴν ψυχὴν νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἀγαθοῦ, ὅταν ἐπιζητῇ ταῦτα I... Καὶ ἦδη θάνατος δὲν ὀνομάζεται ἢ ἀπελευθέρωσις καὶ ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος : τὴν ἀπελευθέρωσιν δὲ ταύτην ἐπιδιώκουσιν ἀείποτε τὰ μάλιστα μόνοι οἱ ἀληθεῖς φιλόσοφοι. Τοῦτο δὲ εἶναι ὁ κύριος μύθος τοῦ φιλοσόφου, ἢ ἀπελευθέρωσις δηλονότι καὶ ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, Συνεπῶς ὅπως ἔλεγον καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ θὰ ἦτο γελοῖον διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ παρασκευάζεται καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ὅπως ζῆ ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερον τοῦ θανάτου, ὅταν δὲ ἐπειτα θὰ ἀντικρύσῃ αὐτὸν νὰ ἀγανακτῇ διὰ τοῦτο. Ἄρα τῷ ὄντι οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἐπιδιώκουσι τὸ ἀποθνήσκειν, εἶναι δὲ οἱ ἐλάχιστοι ἐξ

1] Ἄρ' οὐν ἐκεῖνος ἐν τούτῳ ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις ὅτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διαοίᾳ τοῖ ἐφ' ἕκαστον, μῆτε τὴν ὄρασιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μὴ τε τινὰ ἄλλην αἰσθησῆσιν ἐφέλικον μηδεμίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν ἐπιμιγνύει τῇ διαοίᾳ χρώμενος αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ ἐπιμιγνύει ἕκαστον ἐπιχειροῦ θηρεῦσιν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεί, ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὠτων καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινῶν ἢ ;

Πλατ. Φαίδ. 65 E, 66 A.

ἄλων τῶν ἀνθρώπων φοβούμενοι τὸν θάνατον 1.,»

Ὁ Σωκράτης στηρίζει δλόκληρον τὴν ὑψηλὴν ἠθικὴν ἐπὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ψυχῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ σῶμα. Ὁ μὴ ὑπακούων εἰμὴ εἰς ὅ,τι τοῦ ἐπιτάσσει τὸ σῶμά του δὲν εἶναι ἠθικός.

«Μήπως, λέγει ὁ Σωκράτης, καὶ ἡ ἀποκλουμένη ἀνδρεία δὲν ἀνήκει τὰ μάλιστα εἰς τοὺς μὴ ὑπακούοντας εἰς τὸ σῶμα ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ πνεύματος. ἔσον καὶ ἂν αὐταί θέτουν τὸ σῶμα ἐν κινδύνῳ; Μήπως καὶ ἡ σωφροσύνη, αὐτὸ δη, λαθρὴ τὸ ὅποιον κοινῶς ἀποκαλεῖται σωφροσύνη, ἦτοι τὸ νὰ μὴ παρασύρεται κανεὶς ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ σώματος, ἀλλὰ νὰ μένη ἀδιάφορος καὶ κόσμιος ἀπέναντι τούτων, δὲν ἀρμόζει μόνον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι περιφρονοῦν τὰ μάλιστα τὸ σῶμα καὶ ζοῦν ἐν τῇ ἐρεῦνῃ τῆς ἀληθείας; 2.,»

Κατὰ τὸν Σωκράτην τὸ αὐτὸ συμβαίνει δι' ὄλας τὰς ἀρετάς.

Ἐκ τῶν συλλογισμῶν τούτων ὁ Σωκράτης μεταβαίνει εἰς τὴν ἔρευαν τοῦ χαρακτηριστικοῦ γνωρίσματος τῆς λογικῆς γνώσεως. Τί εἶναι γνώσις γενικῶς; Ἀναμφισβητήτως φθάνομεν εἰς τὴν γνώσιν διαμορφοῦντες κρίσεις. Ὑποθεθῆσθω ὅτι σχηματίζω ἐν ἑμαυτῷ κρίσιν ἐφ' ἑνὸς οἰουδέποτε ἀντικειμένου. Λέγω λόγου χάριν κατ' ἑμαυτόν: αὐτὸ, τὸ ὅποιον εἶναι ἐνώπιόν μου, εἶναι δένδρον. Πῶς κατορθώνω νὰ εἶπω τοῦτο; Δὲν δύναμαι νὰ τὸ εἶπω εἰμὴ ἐφόσον προηγουμένως γνωρίζω τί εἶνε δένδρον. Πρέπει *νὰ ἀναμνησθῶ τὴν ἰδέαν*, τὴν ὁποίαν ἐσχημάτισα περὶ δένδρου. Τὸ δένδρον εἶνε ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις. Ὅταν σκέπτομαι τὸ δένδρον ἐνθυμοῦμαι αἰσθητὸν ἀντικείμενον. Λέγω περὶ ἑνὸς πράγματος: εἶνε δένδρον, ἐὰν ὁμοιάξῃ πρὸς ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα προηγουμένως παρετήρησα καὶ διὰ τὰ ὁποῖα γνωρίζω ὅτι εἶνε δένδρον. Ἡ ἀνάμνησις εἶνε ὁ ἐνδιάμεσος ὅρος τῆς γνώσεως. Ἡ ἀνάμνησις ἐπιτρέπει τὴν σύγκρισιν μεταξὺ τῆς πολλαπλότητος τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων. Ἄλλ' ἡ πνευματικὴ αὐτὴ λειτουργία δὲν ἐξχντλεῖ τὴν γνώσιν μου. Ὅταν ἴδω δύο ὁμοια ἀντικείμενα σχηματίζω μίαν κρίσιν λέγων: Τὰ δύο αὐτὰ πράγματα εἶναι ὁμοια. Εἰς

1) Οὕκουν τοῦτὸ γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος;.. λύσιν δὲ γε αὐτὴν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται αἰεὶ μάλιστα καὶ μόνον οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτὸ ἐστὶν τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἢ οὐ;... οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον γέλοϊον ἂν εἴη ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅτι ἐγγυτάτῳ ὄντα τοῦ τεθνήσκειν οὕτω ζῆν, κάπειθ' ἦκοντος αὐτῷ τούτου ἀγαπᾶσθαι;... Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὁ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκουσιν μελετώσει, καὶ τὸ τεθνήσκειν ἦμιστα αὐτοῦς ἀνθρώπων φοβερόν. Πλάτ., Φαίδ. 67 D, E.

2) Ἄρ' οὐν, ἔφη, ὁ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοὺς οὕτω διακειμένους μάλιστα προσήκει; πάντως δήπου, ἔφη, οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπιτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτῳ μόνον προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγοροῦσίν τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; Αὐτόθι 68 C.

τήν πραγματικότητα όμως οὐδέποτε δύο πράγματα είναι τελείως ὅμοια. Ἡ ὁμοιότης δὲν ὑφίσταται πανταχοῦ εἰμὴ ὑφ' ὀρισμένην ἀναλογίαν. Κατὰ συνέπειαν ἡ ἰδέα τῆς ὁμοιότητος ἐκπηδᾷ ἐν τῷ πνεύματί μου χωρὶς νὰ ὑφίσταται εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον. Ἡ ἰδέα αὕτη μὲ βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ ἐκφέρω κρίσιν, διως ἢ ἀνάμνησις μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν γνῶσιν. Ὅπως βλέπων ἐν δένδρον ἐνθυμοῦμαι ἄλλα δένδρα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναμνησκομαι τὴν ἰδέαν τῆς ὁμοιότητος θεωρῶν δύο πράγματα ὑφ' ὀρισμένην ἄποψιν.

Συνεπῶς ὑπάρχουν ἐντός μου σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν προέρχονται ἐκ τῆς αἰσθητῆς πραγματικότητος.

Ἔλαι αἱ γνώσεις, αἱ μὴ προσκτώμεναι ἐκ τῆς πραγματικότητος ἐδράζονται ἐπὶ παρομοίων σκέψεων. Ὅλα τὰ μαθηματικὰ συνίστανται, ἀπὸ τοιαύτας σκέψεις. Θὰ ἦτο κακὸς γεωμέτρης ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κάμῃ μαθηματικούς συλλογισμούς παρὰ μόνον ἀπὸ σχημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἔβλεπε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ θὰ ἤπτετο διὰ τῶν χειρῶν. Ἔχομεν συνεπῶς σκέψεις μὴ προερχομένας ἐκ τῆς φύσεως ἀλλ' ἐκπηγάζουσας ἐκ τοῦ πνεύματος. Αἱ τελευταῖαι δὲ αὗται ἀκριβῶς φέρουν τὴν σφραγίδα μιᾶς αἰωνίου ἀληθείας. Ὅ,τι διδάσκουν τὰ μαθηματικὰ θὰ εἶναι αἰωνίως ἀληθές, ἔστω καὶ ἂν αὔριον τὸ οἰκοδόμημα τοῦ κόσμου καταπέσῃ καὶ νέος κόσμος ἐγερθῇ ἐπὶ τῶν ἐρείπιών του.

Ὅταν ἡ ψυχὴ διατελῇ μόνη μεθ' ἑαυτῆς, τότε μόνον δύναται νὰ ἀνεύρῃ τὰς αἰωνίους ταύτας ἀληθείας. Συνεπῶς ἡ ψυχὴ εἶναι συγγενῆς τοῦ Αἰωνίου ὄντος, καὶ οὐχὶ τοῦ ἐφημέρου καὶ παντὸς ὅ,τι ἔχει ἀπλήν ἀπατηλὴν φαινομενικότητα. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον καὶ ὁ Σωκράτης λέγει:

«Ὅταν ἡ ψυχὴ διερευνᾷ τὰ ὄντα αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, μεταδίνει κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ ἄωμον, τὸ αἰώνιον, τὸ ἀθάνατον καὶ ἀναλλοίωτον ὄν, καὶ ὡς ἔχουσα συγγένειαν μὲ αὐτό, συνενοῦται μετ' αὐτοῦ εὐθύς ὡς συγκεντρωθῆ αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ, τότε δὲ ἀπαλλάσσεται τῆς προτέρας τῆς πλάνης καὶ διατελεῖ πλέον ἀείποτε ἀναλλοίωτον ἀφοῦ ἐνοῦται μὲ τὸ ἀναλλοίωτον ὄν. Ἡ ψυχικὴ αὐτὴ κατάστασις καλεῖται φρόνησις..... 1 Σκέψου ἤδη ἂν ἐξ ὅσων εἶπομεν δὲν προκύπτει ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ εἶνε ὁμοιοτάτη πρὸς τὸ θεῖον, τὸ ἀθάνατον, τὸ λογικόν καὶ μονοειδές τὸ ἀδιάλυτον καὶ εἶποτε ἴσον αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ὄν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου τὸ σῶμα εἶναι ὁμοιότατον πρὸς ὅ,τι εἶναι ἀνθρώπινον, θνητόν, πολυειδές, ἄλογον, διαλυτόν καὶ μὴδέποτε ἴσον αὐτό

1. Ὅταν δέ γε αὐτὴ [ἡ ψυχὴ] καθ' αἰὴν ἐρεῖ, ἐκείσε εἴητο εἰς τὸ καθαρὸν καὶ αἰεὶ ὄν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ ὡς συγγενῆς οὔσα αὐτοῦ αἰεὶ τε μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ' αἰτήν γένηται καὶ ἐξῆ αὐτῆ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου καὶ περὶ ἐκεῖνα αἰεὶ κατὰ ταῦτα ὡσαύτως ἔχει, ὅ,τι τοιοῦτον ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάγμα φρόνησις κέκληται.... Πλατ. Φαίδων. 79 D.

πρὸς ἑαυτό.....1 Συνεπὼς τοιαύτη οὐσα ἢ ψυχὴ ἀπέρχεται πρὸς τὸ ὁμοίον τῆς, τὸ μὴ ἔχον ὄρισμένον σχῆμα, τὸ θεῖον, τὸ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον ὄν, φθάνουσα δὲ πρὸς αὐτὸ καθίσταται ἱκανὴ νὰ καταστῇ εὐδαίμων, καθότι ἔχει ἀπαλλαγὴ τῆς πλάνης, τῆς ἀμαθείας, τοῦ φόβου, τῶν ἀμέτρων ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων ἐλαττωμάτων διχασίαι δὲ τοῦ λοιποῦ, ὅπως λέγουν οἱ μεμνημένοι, τῇ ἀληθείᾳ μετὰ τῶν θεῶν....»2

Δὲν προτιθέμεθα νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἐνταῦθα ὅλας τὰς μεθόδους τὰς ὁποίας ὑποδεικνύει ὁ Σωκράτης (παρὰ Πλάτωνι) εἰς τοὺς ἐταίρους του, ἵνα τοὺς καταστήσῃ ἱκανοὺς νὰ προσεγγίσουν πρὸς τὸ Αἰώνιον ὄν. Ἄπασαι μαρτυροῦν τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκει ὄρισμένον τι πράγμα, ὅταν προδαίνη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν φθαρτῶν πραγμάτων διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἐνῶ ἄλλοῖόν τι ἀνευρίσκει ὅταν τὸ πνεῦμα μένη μόνον μεθ' ἑαυτοῦ. Πρὸς αὐτὴν ἀκριδῶς τὴν πρωταρχικὴν καὶ καθαρὰν πηγὴν τοῦ πνεύματος προσκαλεῖ ὁ Σωκράτης τοὺς ὀπαδοὺς του. Ταύτην πρέπει νὰ ἀνεύρουν διότι τότε οἱ ἐξικύλωθέντες ὀφθαλμοὶ τῶν θεῶν κατὶδουν ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι ἀθάνατον. Ὁ Σωκράτης ἀποθνήσκων δὲν ἀποδεικνύει τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀπλῶς δεικνύει τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς. Ἐκ τῆς φύσεώς τῆς ταύτης προκύπτει ὅτι τὸ γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι, ἢ γέννησις καὶ ὁ θάνατος δὲν ἔχουν οὐδεμίαν σχέσιν μετὰ τὴν ψυχὴν ταύτην. Ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς ἔγκειται εἰς τὸ ἀληθές, δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε νὰ γεννηθῇ οὔτε νὰ ἀποθάνῃ. Συνεπὼς ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸν θάνατον. Ἐδλόγως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἀθανάτου ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου ἀντίθετον πρὸς τὸν θνητὸν ὅσον καὶ ὁ ἄρτιος ἀριθμὸς πρὸς τὸν περιττόν, Ἐκ τῆς σκέψεως ταύτης δρμώμενος ὁ Σωκράτης συνεπάγεται :

«Ἐὰν τὸ ἀθάνατον εἴνε ἀφθαρτον ἢ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ἀπολεσθῇ ὅταν τὴν προσεγγίσῃ ὁ θάνατος. Διότι ὁ θάνατος δὲν δύναται νὰ τὴν δεχθῇ καὶ ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ἀποθάνῃ ὅπως ὁ ἀριθμὸς τρεῖς δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀριθμὸς ἄρτιος». (3)

1) Σκόπεε δὴ, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν συμβαίνει τῷ μὲν θεῷ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ αἰεὶ ὡσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιοτάτην εἶναι ψυχὴν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε καὶ ταῦτά ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιοτάτων αὐ εἶναι σῶμα.

Αὐτόθ. 80 Α. Β.

2) Οὐκοῖν σὺτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὁμοίον αὐτῇ τὸ αἰεδὲς ἀπέρχεται τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἱ ἀφικόμενῃ ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμωνι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβου καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀπηλλαγμένη, ὡσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμνημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διαγενεσθαι ;

Αὐτόθ. 81 Α.

3) Εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἴη, ἀπόλλυσθαι θάνατον μὲν γὰρ δὴ ἐκ τῶν προσρημένων οὐ δέξεται οὐκ ἔσται τεθνηκυῖα, ὡσπερ τὰ τρία οὐκ ἔσται, ἔφαμεν, ἄρτιον,..... Αὐτόθι 106 Β.

Ἐάν δι' ἐνὸς βλέμματος περιλάδωμεν ὅλον τὸν διάλογον τοῦ **Φαίδωνος** θὰ ἴδωμεν ὅτι ὁ Σωκράτης ὀδηγεῖ τοὺς ἀκροατὰς του πρὸς τὴν προσκτένεισιν τοῦ Αἰώνιου ὄντος ἐνὸς τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Οἱ μαθηταὶ ἀποδέχονται τὰς σκέψεις του, ἐρευνοῦν ἐντὸς ἑαυτῶν διὰ νὰ ἴδουν ἂν εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἐνδομύχου ζωῆς των εὐρίσκειται κάτι τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ εἴπουν «ναί» εἰς τὰς ἰδέας των. Προβάλλουν τὰς ἀντιρρήσεις, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐπιβάλλονται. Τί συνέδη εἰς τοὺς ἀκροατὰς ὅταν ἔληξεν ἡ διαλογικὴ συζήτησις; Ἄνευρον κάτι ἐντὸς ἑαυτῶν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχον πρότερον. Δὲν ἀπεδέχθησαν μόνον ἀφρημένην τινὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ συνάμα ἀνάπτυξις τις συνετελέσθη ἐντὸς των. Τὸ γεγονός τοῦτο δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς **μύησιν**; Δὲν ρίπτει συγχρόνως τοῦτο ζωηρὸν φῶς ἐπὶ τὰς αἰτίας δι' ὧν ὁ Πλάτων ἐξέθεσε τὴν φιλοσοφίαν του ὑπὸ τύπον διαλόγων; Οἱ διάλογοι αὗτοι δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ὁ λογοτεχνικὸς τύπος διὰ τὰ γεγονότα τῶν μυστηρίων, τὰ συντελούμενα εἰς τοὺς καθιερωμένους τύπους. Περὶ τούτου μᾶς πείθει ὅ,τι αὐτὸς οὗτος ὁ Πλάτων εἶπεν εἰς διάφορα μέρη τῶν ἔργων του. Ὁ Πλάτων ἠθέλησε νὰ διαδραματίσῃ εἰς τὴν φιλοσοφικὴν διδασκαλίαν τὸ αὐτὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ μυσταγωγὸς εἰς τὰ Μυστήρια, ἐν τῷ μέτρῳ καθ' ὃ ἡ φιλοσοφία δύναται νὰ μεταδώσῃ τὴν ἀλήθειαν. Αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ Μυστήρια. Τότε καὶ μόνον θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀκολουθοῦντα τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὅταν αὕτη ὀδηγῇ ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου δέον νὰ ὀδηγηθῇ καὶ ὁ μύστης. Εἰς τὸν **Τίμαιον** διασφηνίζει τὸ σημεῖον τοῦτο ὡς ἑξῆς:

«Πάντες ὅσοι, ὧ Σώκρατες, καὶ ὀλίγην ἔχουν φρόνησιν τοῦτο πράττουσιν, εἰς τὴν ἀρχὴν δηλονότι παντὸς πράγματος εἴτε μικροῦ εἴτε μεγάλου πάντοτε ἐπικαλοῦνται τὸν Θεόν. Ἡμεῖς δέ, οἵτινες μέλλομεν νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τοῦ σύμπαντος, πῶς ἔγινεν ἢ ἂν εἶνε ἀγέννητον, ἐὰν δὲν εἴμεθα ἐντελῶς παράφρονες, ἀνάγκη ἐπικαλούμενοι τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεάς νὰ εὐχηθῶμεν νὰ εἶνε πάντες οἱ λόγοι μας πρὸ παντὸς μὲν σύμφωνοι πρὸς τὸ πνεῦμά των, ὡς πρὸς ἡμᾶς δὲ τοὺς ἰδίους ἐν λογικῷ συνειρημῶ, 1»

Εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸν δρόμον τοῦτον ὁ Πλάτων ὑπόσχετα, «μετὰ τὸν λαδύρινθον τῶν πλανῶν καὶ τὸν μόχθον τῶν ματαίων ἐρευνῶν, φαεινὸν συμπέρασμα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς θεότητος.»

Ὁ **Τίμαιος** εἶνε τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως μᾶς ἀποκαλύπτει

1) Τιμ.—Ἄλλ' ὧ Σώκρατες, τοῦτο γὰρ διὰ πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ παντὸς ὀσμῆ καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου πράγματος θεὸν αἰεὶ που καλοῦσιν ἡμᾶς ἐ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιείσθαι καὶ μέλλοντας, ἢ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενὲς ἐστίν, εἰ μὴ παντάπασιν παραλλάττομεν, ἀνάγκη θεοὺς τε καὶ θεάς ἐπικαλομένους εὐχεσθαι πάντα κατὰ νοῦν ἐκείνους μὲν μάλιστα, ἐπομένως δὲ ἡμῖν εἰπεῖν. Πλ. Τιμ. 27 C.

τὸν μυστικὸν χαρακτήρα τοῦ δράματος τοῦ Σύμπαντος κατὰ τὸν Πλάτωνα. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς γίνεται λόγος περὶ «μυήσεως». Ὁ Σόλων μυεῖται ἐν Σάει τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ γέροντος Αἰγυπτίου ἱερέως ἐπὶ τῆς γενέσεως τῶν κόσμων καὶ ἐπὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ ἐκ παραδόσεως μῦθοι ἐκφράζουσι αἰωνίως ἀληθείας.

«Πολλὰ καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους συνέδησαν καταστροφῆ ἀνθρώπων (λέγει ὁ Αἰγύπιος ἱερεὺς πρὸς τὸν Σόωνα) καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ συμβαίνουσι διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος αἱ σημαντικώτεροι διὰ μυρίων δὲ ἄλλων μέσων ἄλλαι μικρότεροι. Τῷ ὄντι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον καὶ πρὸ ὑμῖν λέγεται ὅτι ποτὲ ὁ Φαέθων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἥλιου ζεῦξας τὸ ἄρμα τοῦ πατρὸς του, ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἱκανὸς νὰ ἀμαξηλατῆ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ πατρὸς, κατέκλυσε ὅ,τι ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος κεραυνωθείς ἀπολέσθη, τοῦτο λέγεται μὲν ὑπὸ μορφῆν μύθου, ἀλλ' ἢ εἰς αὐτὸ περιεχομένη ἀλήθεια εἶνε ἡ παραλλαγὴ κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, τὰ ὅποια περιφέρονται περὶ τῆς γῆς ἀνά τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ κατὰ μακρὰς χρονικὰς περιόδους γενομένη διὰ πυρὸς καταστροφὴ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πραγμάτων. 2»

Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ **Τιμαίου** μᾶς φανερῶνει σαφῶς τί εἶδους ἐξηγήσιν ἔδιδον οἱ μύσται εἰς τοὺς λαϊκοὺς μύθους. Ἀναγνωρίζει τὰς ὑπὸ τὰ σύμβολα κεκρυμμένας ἀληθείας.

Τὸ δρᾶμα τῆς διαμορφώσεως τοῦ κόσμου μᾶς παρουσιάζεται ἐν τῷ **Τιμαίῳ**. Ὁ ἀκολουθῶν τοὺς σταθμοὺς, οἱ ὅποιοι ὀδηγοῦν πρὸς τὴν γενέσειν αὐτῆν τῶν κόσμων, φθάνει εἰς τὸ **προαίσθημα** τῆς πρωταρχικῆς δυνάμεως, ἐκ τῆς ὁποίας τὸ πᾶν προῆλθε.

«Τὸν ποιητὴν καὶ τὸν Πατέρα τοῦ σύμπαντος τούτου καὶ νὰ εὕρη κανεῖς εἶναι δύσκολον, καί, ἂν τὸν εὕρη, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν ἀποκαλύψῃ εἰς πάντας.» 1

Ὁ μύστης ἐγνώριζε τί σημαίνει ἡ «ἀδυναμία» αὕτη. Ἔχει σχέσιν μὲ τὸ θεῖον δρᾶμα. Ὁ Θεὸς ἐκδηλοῦται μόνον διὰ τῆς φύσεως. Μόνος δ' ἀφυπνίζων ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον δύναται νὰ τὸν προσεγγίσῃ. Συνεπῶς δὲν δύναται κανεῖς νὰ καταστήσῃ τοῦτον ἀντιληπτὸν διὰ μιᾶς εἰς πάντας. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν προσεγγίζοντα αὐτὸν δὲν ἐμφανίζεται αὐτοπροσώπως. Τοῦτο ἀκριδῶς διεδεδαισῆ ὁ **Τιμαίος**. Ὁ Πατὴρ συνέστησε τὸ Σύμπαν μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὴν Ψυχὴν τοῦ κόσμου. Ὅταν, παραιτούμενος τῆς ἰδίας του ζωῆς, διεχύθη ἐντὸς τῶν πραγμάτων, ἐδημι-

2) Πολλὰ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγονόσιν ἀνθρώπων καὶ ἔσονται, πῦρ μὲν καὶ ὕδατος μέγιστα, μυρίοις δὲ ἄλλοις ἕτεροι βραχύτεροι· τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ' ὑμῖν λεγόμενον, ὡς ποτὲ Φαέθων Ἥλιου παῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ἄρμα ζεῦξας διὰ τι μὴ δυνατὸς εἶναι κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς ὁδὸν εὐαίνειν τὰ τ' ἐπὶ γῆς ξυνέκλυσε καὶ αὐτὸς, κεραυνωθείς διαφθάρη, τοῦτο μύθου μὲν σχῆμα ἔχον λέγεται, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐστὶ τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν ἰόντων παρὰλλαξίς καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γενομένη τῶν ἐπὶ γῆς πῦρ πολλῶ φθορᾶ.

Πλ. Τιμ. 22 C.

1) «Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὕρεῖν τε ἔργον καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν.» Πλατ. Τιμ. 28 C.

ούργησε τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ ἀνέμιξεν ἀρμονικῶς κατὰ τελείας ἀναλογίας. Τοιουτοτρόπως ἐγεννήθη τὸ Σῶμα τοῦ κόσμου, ἡ δὲ Ψυχὴ τοῦ κόσμου ἐκτείνεται ἐπ' αὐτοῦ ἐν σχήματι σταυροῦ. Αὕτη εἶναι τὸ Θεῖον στοιχεῖον τοῦ Σύμπαντος. Ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἵνα ὁ κόσμος καταστῆ ἱκανὸς νὰ ὑφίσταται. Συνεπῶς ὁ Πλάτων δυνατὰ νὰ ἀποκαλέσῃ τὴν φύσιν τάφον τοῦ Θείου. Μόνον ἔταν ὁ ἄνθρωπος ζητήσῃ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία ἐσταυρώθη ἐν τῇ φύσει, τότε καὶ μόνον θὰ ἴδῃ τὴν φύσιν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ της ὄψιν. Ἡ ψυχὴ αὕτη δεόν νὰ ἀναστηθῆ ἐκ τοῦ θανάτου της, δεόν νὰ ἀνεγερθῆ ἐκ τοῦ μαγισμοῦ της ὕπνου. Ποῦ δύναται νὰ ἀναζήσῃ; Μόνον εἰς τὸν μεμηνημένον ἄνθρωπον. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἡ σοφία εὐρίσκει τὴν ἀληθῆ της σχέσιν πρὸς τὸν Κόσμον. Ἡ ἀνάστασις, ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Θεοῦ, ἰδοὺ ποῦ ἔγκειται ἢ ἀληθῆς γνῶσις. Εἰς τὸν Τιμαίον ἡ ἐξέλιξις τοῦ κόσμου συντελεῖται ἐκ τοῦ τελείου εἰς τὸ ἀτελές. Ἡ φαντασία ἀναπαριστᾷ εἰς ἑαυτὴν τὴν ἀνιοῦσαν ταύτην κοσμογονικὴν πορείαν. Τὰ ὄντα ἀναπτύσσονται. Ὁ Θεὸς ἀναπτύσσεται εἰς αὐτά. Ἡ γένεσις αὕτη εἶναι ἀνάστασις τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ τάφου του. Εἰς τὸ τέλος ἐμφανίζεται ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Πλάτων δεικνύει ὅτι μὲ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ νέον εἰσέρχεται ἐν τῇ σκηνῇ. Εἶναι ἀληθές ὅτι δλόκληρον τὸ σύμπαν εἶναι θεῖόν τι, ὃ δὲ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μᾶλλον θεῖος τῶν λοιπῶν ὄντων. Ἄλλ' εἰς τὰ λοιπὰ ὄντα ὁ Θεὸς ὑφίσταται εἰς λαυθάνουσαν μόνον κατάστασιν, ἐνῶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκδηλοῦται πασιφανῆς. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Τιμαίου ἀναγινώσκωμεν :

«Καὶ τώρα πλέον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι λαμβάνει τέλος ὁ περὶ σύμπαντος λόγος ἡμῶν. Διότι τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος οὗτος, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὰ ὄντα τὰ θνητὰ καὶ τὰ ἀθάνατα καὶ γενόμενος πλήρης ἐξ αὐτῶν εἶναι οὕτως ὅσον ὁρατόν, περιέχον τὰ ὁρατὰ πράγματα, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, Θεὸς αἰσθητός, μέγιστος καὶ ἀριστος, ὡραιότατος καὶ τελειότατος, ὁ κόσμος οὗτος εἶς καὶ μονογενής. 1»

Ἄλλ' ὁ κόσμος οὗτος, υἱὸς τῆς Μονάδος, ὁ κόσμος οὗτος, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη Μοναδικός, δὲν θὰ ἦτο καθόλου τέλειος, ἂν μεταξὺ τῶν πολλαπλῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας περικλείει, δὲν εὐρίσκετο καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ τούτου τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ εἰκὼν ὅμως αὕτη δὲν δύναται νὰ γεννηθῆ εἰμὴ παρὰ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὁ Θεὸς Πατήρ, τὸ ἀπει-

1) Καὶ δὴ καὶ τέλος περὶ τοῦ παντὸς νῦν ἤδη τὸν λόγον ἡμῖν φῶμεν ἔχειν. Θνητὰ γὰρ καὶ ἀθάνατα ζῶα λαβὼν καὶ συμπληρωθεὶς ὕδα ὁ κόσμος οὗτος ζῶον ὁρατόν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητός, μέγιστος καὶ ἀριστος, κάλλιστός τε καὶ τελειότατος γέγονεν, εἰς οὐρανὸς φῆδε μονογενῆς ὢν.

ρον Πνεῦμα, διατελεῖ ἀπροσπέλαστον εἰς τὰ ἀνεξερεύνητα βάθη του. ἄλλ' ὁ Υἱός, ὁ θάσιλεύς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ζῆ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ εἶναι ὁμοῖος πρὸς τὸν Πατέρα, αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ γεννήσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ Φίλων ὁ Ἀλεξανδρεὺς, (1) ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἐποχὴν του ἀπεκαλεῖτο ἀνάστασις τοῦ Πλάτωνος, ὀνομάζει «υἷὸν τοῦ Θεοῦ» τὴν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου γεννηθεῖσαν σοφίαν, ἢ ὁποῖα ζῆ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ περιέχει τὴν διὰ τοῦ κόσμου ἐκδηλωθεῖσαν λογικὴν. Ἡ παγκοσμία αὕτη λογικὴ, ὁ λόγος οὗτος ἐμφανίζεται κατὰ πρῶτον εἰς τὸ βιβλίον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ κατὰστασις τοῦ κόσμου καταχωρεῖται καὶ σημειοῦται.» Ἀκολουθῶς ἐμφανίζεται ὡς υἱὸς τοῦ Θεοῦ. «Μιμούμενος τὰς ἀτραποὺς τοῦ Πητρῶς, ὁ Υἱὸς δημιουργεῖ τὰς Μορφὰς παρατηρῶν τὰ ἀρχέτυπα.» Ὁ Φίλων, πλατωνίζων, ἀποτείνεται πρὸς τὸν λόγον τοῦτον, ὡς πρὸς τὸν Χριστόν: «Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ὁ μόνος θάσιλεύς τοῦ Σύμπαντος, δικαίως ἀπεκλήθη ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ πρὸς αὐτόν. Βασιλικὴ Ὁδός. Τοιαύτην θεωρεῖ τὴν φιλοσοφίαν.... Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐβάδιζεν ὁ χορὸς τῶν ἀρχαίων ἀσκητῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπέφευγον τὴν ἐλευστικὴν γοητείαν τῆς ἡδονῆς διὰ νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ σοβαρὰν λατρείαν τοῦ ὄρατου. Ἡ Βασιλικὴ αὕτη Ὁδός, τὴν ὁποῖαν ἀποκαλοῦμεν φιλοσοφίαν, καλεῖται παρὰ τοῦ Νόμου (2) «ὁ Λόγος καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ».

Ὁ Φίλων αἰσθάνεται ὡς μύησιν τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον λαμβάνει διὰ νὰ συναντήσῃ τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος εἶνε δι' αὐτόν «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ». — «Δὲν ἔχω καμμίαν δυσκολίαν νὰ εἶπω τί μοῦ συνέδη πλειστάκις. Καθ' ὅρισμένους ἡμέρας, ὅταν ἐπεχείρουν νὰ ἀποτυπώσω διὰ τῆς γραφῆς κατὰ τὸν συνήθη τρόπον τὰς φιλοσοφικὰς μου σκέψεις, ἐνῶ ἔδλεπον καθαρῶτατα, ὅ,τι ἔπρεπε νὰ διατυπώσω, εὕρισκον ἐν τούτοις τὸ πνεῦμά μου ἄγονον καὶ ἐσκληρυμμένον, εἰς τρόπον ὥστε ἔπρεπε νὰ σταματήσω χωρὶς νὰ περατώσω τίποτε. Ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ μου ἠσθηνύμην τότε κατὰπληξιν διὰ τὴν μυστηριώδη αὐτὴν δύναμιν, ἢ ὁποῖα δίδει εἰς τὴν σκέψιν τὴν πραγματικότητά της καὶ ἢ ὁποῖα ἔχει

1) Ἕλληνας Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος, Ἰουδαϊκῆς καταγωγῆς, γεννηθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ τὸ 20 π. χ. Τὰ φιλοσοφικά του ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα, μεταχειριζόμενος τὴν ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν τῶν κειμένων τῆς Βίβλου, ὑποστηρίζει ὅτι αὕτη περιέχει ὑπὸ συμβολικὰς ἐννοίας τὰς αὐτὰς ἀληθείας μὲ τὴν Ἑλλην. Φιλοσοφίαν, ἐπέδρασαν σημαντικῶς ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν πρώτων Χριστιανικῶν συγγραφέων καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.—Σημ. Μεταφρ.

2) Ἐν τῇ σκέψει τοῦ Φίλωνος «Νόμος σημαίνει τὸ σύνολον τῆς Ἰουδαίῳ-χριστιανικῆς παραστάσεως ἥτοι ἢ Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη.—Σημ. Μεταφρ.

τὴν δύναμιν νὰ ἀνοίγῃ ἢ νὰ κλείῃ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Ἄλλοτε ἤρχιζα ἐργαζόμενος μὲ τὴν κεφαλὴν κενὴν καὶ αἰφνιδίως ἄνευ καὶ τῆς ἐλαχίστης προσπαθείας ἔφθανα εἰς τὴν πνευματικὴν πλησμονήν. Ὡς νιφάδες χιόνος ἢ κόκκοι σπορᾶς αἱ σκέψεις μου ἔπταντο ἀόρατοι ἐκ τῶν ἄνω. Τὸ Πνεῦμα μὲ ἤρπαξε καὶ μὲ ἀπῆγεν ἢ θεῖα δύναμις, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἐγνώριζον πλέον ποῖος ἦτο ἐντός μου, ποῖος ἐγὼ ἤμην τί ἔλεγα τί ἔγραφα. Διότι εἶχον ἤδη εὔρει τὸν ροῦν τοῦ λόγου, κάποιο φῶς πλήρες εὐδαιμονίας, βλέμμα διαπεραστικόν, πλήρη κατοχὴν τοῦ θέματος, ὡσὰν ὁ ἐσωτερικὸς ὀφθαλμὸς νὰ ἐθεᾶτο τὸ πᾶν μὲ τὴν μεγαλυτέραν σαφήνειαν.»

Ἡ περιγραφὴ αὕτη ἀποδεικνύει τὴν μορφήν τῆς γνώσεως τοῦ ὑψηλοῦ μύστου. Ὄταν ὁ λόγος καθίσταται ζῶν εἰς τὸ πνευμά του, ἢ ψυχὴ του συγχέεται μὲ τὸ θεῖον. Ἔτερον χωρίον τοῦ Φίλωνος περιγράφει μὲ τὴν αὐτὴν σαφήνειαν τὴν κατάστασιν ταύτην: «Ὄταν τὸ πνεῦμα, συλληφθὲν ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος, ἀρχίζῃ νὰ ἔπταται πρὸς τὸ ἁγίωτερον τῶν ὄντων μὲ θείας πτέρυγας, ἐν οἷστροφ χαρᾶς λησμονεῖ οἰονδήποτε ἄλλο πρᾶγμα καὶ ἑαυτὸ ἀκόμη. Πεπληρωμένον ἐκ τῆς πνοῆς Ἐκεινοῦ, τοῦ ὁποῖου εἶνε ὁ δορυφόρος καὶ ὑπηρέτης, δὲν ἀναπνέει πλέον, εἰ μὴ δι' αὐτοῦ καὶ τῷ προσφέρει τὸ ἁγιώτερον λίβανον, τὴν ἁγνοτέραν ἀρετήν.»

Κατὰ τὸν Φίλωνα δὲν ὑφίστανται παρὰ δύο δρόμοι. Ἡ προσκολληταί τις εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, εἰς ὅ,τι μᾶς δίδει ἢ παρατήρησις καὶ ἢ λογικὴ, ὁπότε περιοριζόμενος εἰς τὴν προσωπικότητά του, ἀποφεύγει τὸν Κόσμον, ἢ, ἀποκτήσας συνείδησιν τῆς παγκοσμίας κοσμικῆς δυνάμεως, κτάται τὴν πείραν τοῦ Αἰωνίου Ὄντος ἐν τῇ ἰδίᾳ του συνειδήσει. «Ὁ θέλων νὰ ἀποφύγῃ τὸν Θεόν, λέγει ἀλλαχοῦ ὁ Ἀλεξανδρινὸς φιλόσοφος, ἐπαναπίπτει εἰς τὰς ἰδίας του χεῖρας. Διότι ὑπάρχουν δύο πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα θέον νὰ ἀποβλέψωμεν: τὸ παγκόσμιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ Θεός, καὶ τὸ ἰδιὸν μας πνεῦμα. Ἐὰν τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐκφύγῃ ἑαυτοῦ, προσφεύγει εἰς τὸ Παγκόσμιον Πνεῦμα. Καθ' ὅτι ὁ ἐκφεύγων τὸ ἰδικόν του Πνεῦμα, ἐμολογεῖ εἰς ἑαυτὸν ὅτι δὲν εἶνε εἰμὴ μηδὲν καὶ ἐξαρτᾷ τὸ πᾶν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ὁ διαφεύγων τὸν Θεόν καταστρέφει τὴν πρωταρχικὴν Αἰτίαν καὶ καθιστᾷ ἑαυτὸν τὴν αἰτίαν παντὸς ὅ,τι ὑπάρχει.»

Τὸ πλατωνικὸν ὄραμα τοῦ σύμπαντος εἶνε γνώσις τῆς ἀληθείας καὶ ἐν τούτῳ θρησκεία. Θέτει τὴν γνώσιν εἰς συνάφειαν πρὸς ὅ,τι τὸ ὑψηλότερον δύναται νὰ ἐξιχθῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ αἰσθήματος. Ἡ γνώσις

δὲν ἔχει ἀξίαν κατὰ τὸν Πλάτωνα εἰμὴ δταν ἱκανοποιῇ δλόκληρον τὴν ψυχὴν. Καθίσταται τότε κάτι τι ἀνώτερον ἐπιστήμης, ἀποβλίνει οὐσία ζωῆς. Εἶνε ἀνώτερός τις ἄνθρωπος, ἐμπερικλειόμενος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὁ ἄνθρωπος οὗτος τοῦ ὁποίου ἢ προσωπικότης δὲν εἶνε εἰμὴ ἀλαμπές ἀντίγραφον. Εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον διαμορφοῦται ὄν τι, τὸ ὅποιον τὸν ὑπερβαίνει, **ὁ πρωταρχικὸς καὶ ἀνώτατος ἄνθρωπος**. Καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπίσης εἶνε ἀπόρρητον τῶν Μυστηρίων περιληφθὲν εἰς τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν. Ὁ Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας Ἰππόλυτος ποιεῖται ὑπαινιγμὸν περὶ τοῦ ἀπορρήτου τούτου εἰς τὴν ἐξῆς περικοπήν: «Ἴδού τὸ μέγα ἀπόρρητον τῶν ἱερέων τῆς Σαμοθράκης (οἱ ὅποιοι εἶνε οἱ θεματοφύλακες μυστηριακῆς τινος λατρείας¹⁾), τὸ ὅποιον δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον νὰ ἀποκαλυφθῇ, ἀλλ' εἶνε γνωστὸν εἰς τοὺς μύστας. Οὗτοι ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ Ἀδάμ ὡς προπάτορός των καὶ περὶ τοῦ πρωταρχικοῦ Ἀνθρώπου τοῦ σύμπαντος.»

Τὸ Συμπόσιον, ὁ πλατωνικὸς διάλογος «περὶ Ἔρωτος» ἀναπαριστᾷ καὶ αὐτὸς μύησιν. Ἐδῶ ὁ Ἔρωσ ἐμφανίζεται ὡς ὁ Ἄγγελος τῆς Σοφίας. Ἐὰν ἡ Σοφία εἶνε ὁ **Λόγος**, ὁ **Υἱὸς** τοῦ αἰωνίου Δημιουργοῦ τῶν κόσμων, ὁ Ἔρωσ, διατελεῖ πρὸς τὸν Λόγον τοῦτον εἰς σχέσιν μητρικὴν. Προτοῦ ὁ ἀκτινοδόλος σπινθὴρ τῆς Σοφίας-Φωτὸς αὐλακώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ ἐντὸς αὐτῆς ἀκαθόριστόν τι ἐνστικτον, τάσις τις πρὸς τὸ θεῖον. Πρέπει νὰ αἰσθανθῇ ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν ἐλκυόμενον ἀσυνειδήτως πρὸς τὸ φῶς τοῦτο, τὸ ὅποιον δταν πλέον ἐκδηλωθῇ διὰ τῆς συνειδήσεώς του, θὰ καταστῇ ἡ ὑψίστη εὐτυχία του. Ὁ Ἔρωσ ἐνοῦται μὲ ἕ,τι ὁ Ἡράκλειτος ἀποκαλεῖ «Δαίμονα».

Εἰς τὸ **Συμπόσιον** τοῦ Πλάτωνος, ἄτομα διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων, ἔχοντα ἐπὶ τῆς ζωῆς τελείως διαφόρους ἀντιλήψεις, ἐκφράζουν τὴν γνώμην των ἐπὶ τοῦ ἔρωτος, συγκεκριμένως δὲ ὁ συνήθους ἀναπτύξεως ἄνθρωπος, ὁ πολιτικός, ὁ ἐπιστήμων ὁ περικεκλεισμένος εἰς τὴν μικρὰν του ἐπιστήμην, ὁ κωμικός Ἀριστοφάνης καὶ ὁ σοβαροφανῆς ποιητῆς Ἀγάθων. Ἐκαστος ἔχει ἐπὶ τοῦ ἔρωτος προσωπικὰς γνώμας, συμφώνους πρὸς τὴν πείραν, τὴν ὁποίαν ἠδυνήθη νὰ ἀποκομίσῃ κατὰ τὴν ζωὴν του. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐγνοοῦν τὸν ἔρωτα, δεικνύει εἰς ποίαν βαθμίδα εὑρίσκεται ὁ Δαίμων των (τὸ πνεῦμά των). Ὁ ἔρωσ εἶναι ὁ ἕλκων ἐν ὃν πρὸς τὸ ἕτερον. Τὸ διάφορον, τὸ πολλαπλοῦν τῶν πρᾶγματων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς διεχύθη καὶ διεσκορπίσθη, τείνει

1) Τῶν Καβειρίων Μυστηρίων.—Σημ. Μεταφρ.

νὰ ἐπικνέλη διὰ τοῦ Ἔρωτος εἰς τὴν Ἐνότητα, εἰς τὴν ἁρμονίαν. Ἄρα ὁ Ἔρως ἐνέχει τι τὸ θεῖον. Ἄλλ' ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεώς του συναγομεν, ἕκαστος δύναται νὰ κατανοήσῃ τὸ Θεῖον μόνον ἐν ᾧ μέτρῳ μετέχει τούτου. Ἄφοῦ ἐξέφρασαν τὰς ἰδέας των ἐπὶ τοῦ Ἔρωτος ἄνθρωποι, δικαίους κατέχοντας θέσεις εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν ὄντων, λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Σωκράτης. Ἐξετάζει τὸν Ἔρωτα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐπιζητεῖ τὴν γνῶσιν. Κατὰ τὴν γνώμην του ὁ Ἔρως δὲν εἶναι Θεός, ἀλλὰ κἄτι τι, τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν. Δὲν θεωρεῖ τὸν Ἔρωτα ὡς θεότητα, διότι ὁ Θεὸς εἶναι τέλειος καὶ ὡς τοιοῦτος κατέχει τὸ Ὁραῖον καὶ τὸ Ἀγαθόν, ἐνῶ ὁ Ἔρως δὲν ἔχει εἰμὴ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ. Συνεπῶς κατατάσσεται μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ. Εἶναι Δαίμων, μεσάζων, πρεντιθέμενος μεταξὺ γήινου καὶ θεοῦ.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἰσχυρίζεται ὅτι ἐκφράζει ἰδίαν γνώμην ὁμιλῶν περὶ Ἔρωτος, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς διηγεῖται τί τοῦ εἶπε κἄποτε μία γυνὴ πλήρης σοφίας ἐν εἰδει ἀποκαλύψεως. Κάποια μαντικὴ τέχνη προσκομίζει εἰς αὐτὸν τὴν περὶ Ἔρωτος ἀντίληψίν του. Ἡ ἐκ Μαντινείας ἱέρεια Διοτίμα ἀφύπνισεν εἰς τὸν Σωκράτην τὴν **δαιμονιακὴν δύναμιν**, ἡ ὁποία μέλλει νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς τὸ Θεῖον. Τὸν ἐμύησεν.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο σημεῖον τοῦ **Συμποσίου** τοῦ Πλάτωνος περιλαμβάνει βαθεῖαν ἔννοιαν. Ποία ἄραγε νὰ εἶνε ἡ «πλήρης σοφίας αὐτῆ γυνή, ἡ ὁποία ἀφύπνιζει τὸ «Δαιμόνιον» ἐντὸς τοῦ Σωκράτους; Ἡ γυνὴ αὐτὴ εἶναι κἄτι τι περισσότερον ἀπὸ ἀπλοῦν ποιητικὸν κόσμημα. Εἶναι πραγματικὴ ἐν ταῦτῳ καὶ συμβολικὴ, ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ. Διότι μία ζῶσα ἱέρεια, ὁσονδήποτε σοφὴ καὶ ἂν εἶναι, δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀφύπνισῃ τὸν Δαίμονα μέσα εἰς μίαν ψυχὴν εἰμὴ ἐφόσον ἡ ὑπολανθάνουσα δαιμονιακὴ δύναμις περιλείεται ἐντὸς τῆς ψυχῆς ταύτης. Ὅπως κατανοοῦμεν, ὅ,τι ὁ Σωκράτης μᾶς παρουσιάζει ὡς «σοφὴν γυναικα» δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ψυχικὴ δύναμις, ἡ ὁποία προηγεῖται τῆς ἐκκολάψεως τῆς σοφίας. Εἶναι ἡ **μητρικὴ ἀρχή**, ἡ ὁποία τίθει τὸν Ἰδὸν τοῦ Θεοῦ, τὴν σοφίαν τοῦ λόγου. Ἡ ἀσυνκρίσθητος ψυχικὴ δύναμις, ἡ ὁποία προσάγει τὸ Θεῖον εἰς τὴν συνείδησιν, παρουσιάζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰς τὸ θῆλυ στοιχεῖον. Ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία στερεῖται εἰσέτι σοφίας, εἶναι ἡ μήτηρ ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ πρὸς τὸ θεῖον. Τοῦτο ἀκριδῶς μᾶς ὁδηγεῖ εἰς μίαν σπουδαίαν σημασίαν ἀντίληψιν τῆς μυσταγωγίας. Ἡ ψυχὴ ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ μήτηρ τοῦ θεοῦ.

πρὸς τὸ ὁποῖον καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀσυνειδήτως, μὲ τὴν ἀνάγκην δυνάμεως τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Ἐκ τοῦ σημείου τούτου ἀιτιολογεῖ δέσμη φωτὸς καὶ μᾶς δεικνύει ποῖαν ἰδέαν εἶχεν ἡ μυστηριακὴ σοφία περὶ τῆς μυθολογίας. Ὁ κόσμος τῶν Θεῶν ἐγεννήθη ἐντὸς τῆς ψυχῆς. Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ ὡς θεοῦς τοὺς τὰς εἰκόνας, τὰς ὁποίας περὶ αὐτῶν σχηματίζει ἐν ἐαυτῷ, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέον νὰ ἐξιχθῆ καὶ εἰς ἄλλην τιὰ ἀντίληψιν. Πρέπει νὰ μεταμορφώσῃ εἰς θεῖας εἰκόνας, τὴν μυστηριώδη δύναμιν, ἢ ὁποία ὑπνωττεν ἐντὸς αὐτοῦ πρὸ τῆς Δημιουργίας τῶν Θεῶν. Ὅπισθεν τῶν Θεῶν ἐμφανίζεται ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἡ δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἴδου ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἐτοποθέτησε τὰς Θεὰς πλησίον τῶν Θεῶν.

Ἄς θεωρήσωμεν ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο τὸν μῦθον τοῦ Διονύσου Ζαγρέως. Ὁ Διόνυσος εἶναι υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ θνητῆς μητρός, τῆς Σεμέλης. Ἀπὸ τὴν κατακεραυνωθεῖσαν μητέρα ὁ Ζεὺς ἀποσπᾷ τὸ πρόωρον γεννηθὲν βρέφος καὶ τὸ ἀποκρύπτει ἐντὸς τῆς ἰδίας του πλευρᾶς μέχρις οὗ καταστῆ βιώσιμον. Ἡ Ἥρα, ἡ μήτηρ τῶν Θεῶν, ἐξεγείρει τοὺς Τιτάνας κατὰ τοῦ Διονύσου, τὸν ὁποῖον ἔφηβον ἤδη γενόμενον ἐλευνοὶ κατασπαράσσουσιν. Ἀλλ' ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα σώζει τὴν πάλλουσαν ἀκόμη καρδίαν του καὶ φέρει αὐτὴν εἰς τὸν Δία. Ἐκ τῆς καρδίας ταύτης ὁ Ζεὺς γεννᾷ τὸν Ἰῖον διὰ δευτέραν φοράν.

Δύναται τις νὰ διακρίνῃ σαφέστατα εἰς τὸν μῦθον τοῦτον κάποιαν ἐξελικτικὴν πορείαν, ἢ ὁποία συντελεῖται εἰς τὰ μυχιαίτατα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὁμιλοῦντες ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Αἰγυπτίου ἱερέως, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκεν εἰς τὸν Σόλωνα τὴν μυστικὴν ἐννοιαν τῶν μύθων, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὰ ἑξῆς: Ὅ,τι διηγοῦνται παρ' ὑμῖν, περὶ τοῦ Διονύσου, γόνου τοῦ Διὸς καὶ θνητῆς μητρός, ἐμφανίζεται ὡς μῦθος ἀλλ' ἢ περικεκλεισμένη εἰς αὐτὸν ἀλήθεια εἶναι ἢ γέννησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τύχη του ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ. Τὸ θεῖον συζεύγνυται μὲ τὴν ἐφήμερον γήινην ψυχὴν. Μόλις τὸ θεῖον καὶ διονυσιακὸν στοιχεῖον ἀρχίσῃ νὰ ταράσσεται ἐντὸς αὐτῆς, ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ζωηρὰν νοσταλγίαν διὰ τὴν ἀληθινὴν τῆς μορφῆν. Ἡ κοινὴ συνείδησις, ἢ ὁποία ἐμφανίζεται ὑπὸ μορφῆν θηλείας θεότητος, φθονεῖ τὴν γέννησιν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῆς ἀνωτέρου συνειδήσεως. Ὑποδαυλίζει τὴν κατωτέραν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου (Τιτάνης). Ὁ Θεός, παιδίον ἀκόμη, κατασπαράσσεται. Οὕτω τὸ θεῖον εἶναι παρὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὁμοῦ μετὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς καταπραϊσμένης ἐπιστήμης. Ἀλλ' ἂν ἡ ἀνωτέρα σοφία (Ζεὺς) εἴ-

ναι αρκετά ισχυρά ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὥστε νὰ εἶναι ἱκανή πρὸς δρᾶσιν, τότε θὰ ἐπαγρυπνήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς παιδίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀναγεννηθῇ ὡς ὁ δεύτερος υἱὸς τοῦ Θεοῦ (Διόνυσος). Καὶ οὕτω, ἐκ τῆς ἐπιστήμης, ἢ ὁποῖα εἶναι τὸ τεμαχισθὲν εἰς τὸν ἀνθρωπον Θεῖον, γεννᾶται ἡ σοφία, ἢ ὁποῖα εἶναι ὁ λόγος, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ θνητῆς μητρός, ἤτοι τοῦ φθαρτοῦ μέρους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἢ ὁποῖα ἀσυνειδήτως τείνει πρὸς τὸ Θεῖον.

Ὅπως ἡ πλατωνικὴ φιλοσοφία συνδέεται πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν μῦθον, οὕτω καὶ αὐτὸς συνδέεται πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τῶν Μυστηρίων. Οἱ γεννηθέντες θεοὶ ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας τῆς λαϊκῆς θρησκείας, ἐνῶ ἡ ἱστορία τῆς γεννήσεώς των ἦτο τὸ ἀπόρρητον τῶν Μυστηρίων. Δὲν πρέπει συνεπῶς νὰ ἐκπληττώμεθα ὅτι ἡ ἀνακοινώσις τοιοῦτου ἀπορρήτου ἐθεωρεῖτο εἰς ὑψιστον βαθμὸν ἐπικίνδυνος. Διὰ τῆς τοιαύτης ἀνακοινώσεως ἀπεκαλύπτετο ἡ καταγωγὴ τῶν Θεῶν τοῦ λαοῦ.

Ο ΓΝΗΣΙΟΣ ΤΕΚΤΩΝ

Δειξόν μοι τέκτονα δεδοκιμασμένον καὶ γνήσιον, πιστὸν καὶ συνεπῆ πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Τεκτονικοῦ Τάγματος, καὶ θὰ εὔρησθαι ὅτι εἶναι καλὸς πολίτης, νομοταγῆς πρὸς τὴν χώραν του, ἀφωσιωμένος σύζυγος, φιλόστοργος πατήρ, ἀγαθὸς γείτων, γνήσιος φίλος, ἔντιμος ἀνὴρ, καλοῦ χαρακτῆρος, σιωπηλὸς εἰς τὰς ἀγαθοεργίας, κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας του, μὲ πίστιν εἰς τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν ἀγνότητα αὐτῆς, ἀγαπῶν τὰ τέκνα του καὶ τὴν οἰκογενειακὴν του ἐστίαν καὶ σταθερῶς πιστεύων καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὴν ἱεράν ὑπόθεσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν λαϊκῶν μαζῶν.

Far Eastern Free Masonry

ΑΝΑ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΣΤΟΑΣ

Ἡ Σ.: ΣΤ.: ΒΥΖΑΤΙΟΝ, υἱοθετήσασα ἐμπνευσμένην πρότασιν τοῦ ρήτορος αὐτῆς φιλτ.: ἀδ.: Φ. Π. Φλωρίδου, ἠθλοθέτησεν εἰς τοὺς ἙλληνοΑγγλικούς ἀγῶνας τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου περικαλλέστατον ἀργυροῦν κύπελλον ὡς ἐπαθλον Τέκτονος νικητοῦ, χορηγοῦντος τοῦ φιλτ.: ἀδ.: Βασ. Φρυδᾶ. Ὁ ἀδ.: Φλωρίδης εἶνε μέλος τοῦ προεδρείου τῆς Ἀθλητικῆς Ἐνώσεως Κων)πόλεως, ἣτις ἐν ἀγαστῇ συμποσίᾳ μετὰ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν προσεκάλεσαν εἰς τὴν εὐγενῆ ἐν τῷ σταδίῳ ἄμιλλαν τοὺς Ἀγγλους ἀθλητὰς τοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου «Ἀχιλλεύς» ὅστις δι' ὁμάδος του ἀποτελουμένης ἐξ Ἀκαδημαϊκῶν πολιτῶν μετέσχε θριαμβευτικῶς ἐν μέσῳ ὠρχίου παναθηναϊκοῦ φιλάθλου ἐνθουσιασμοῦ εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν 10, 16, 17 Ἀπριλίου. Κατ' αὐτοὺς Τέκτων νικητῆς ἀνεδείχθη ὁ φίλτατος ἀδ.: R. S. Woods ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου Combridge, νικήσας Ἀ' νίκην εἰς τὴν σφαιροβολίαν, καὶ βραβευθεὶς οὕτω κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐπίδοσιν τῶν ἐπάθλων διὰ τοῦ κυπέλλου τοῦ «Βυζαντίου», ἔχοντος γλυπτὰ καὶ τὰ τεκτονικὰ ἐμβλήματα τῆς Ἀθλοθέτιδος Στοᾶς.

Οὕτω τὸ «Βυζάντιον» ὑπὸ τὴν σεμνὴν καὶ μεγαλόπνοα χειραγωγίαν τοῦ Γ. Μ. Γραμματέως τῆς Μ. Ἀνατολῆς φιλτ.: ἀδ.: Ἰωάννου κατέδειξε καὶ αὐθις τὴν σταθερὰν καὶ ἰσχυρὰν αὐτοῦ κατεύθυνσιν πρὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἠθικὴν καὶ φυσικὴν ἀνάπλασιν τῆς νεωτέρας γενεᾶς.

Ἡ Σ.: ΣΤ.: ΗΣΙΟΔΟΣ. - Τὰς τακτικὰς ἐργασίας τῆς ὑπὸ τὴν σι-
δαρὰν καὶ πεφωτισμένην σφύραν τοῦ φιλτ.: ἀδ.: Νικ. Δασκαλάκη ἀό-
κνως λαξεύουσης τὸν ἀλάξευτον ἀγαπητῆς Στ.: «Ἡσίοδος» ἐποίκιλαν
κατὰ τὸν προλαβόντα μῆνα δύο ἑκτακτοὶ ἐργασίαι, καθηδύνασαι καὶ
συγκινήσασαι βαθύτατα τοὺς εὐτυχήσαντας νὰ συμμετάσχωσιν αὐτῶν.

Ἡ μὲν τελευταία ἀφεώρα εἰς υἱοθεσίαν λυκιδῶν' καὶ περὶ ταύτης,
ἐλλείψει χώρου θὰ διαλάβωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

Ἡ δὲ πρώτη ἀφιερῶτο εἰς μνημόσυνον ἀποκλειστικῶς τεκτονικῶν
τῶν τεθνεώτων ἀδ.: ἀδ.: αὐτῆς Σακελλαροπούλου Χρίστου, Θεοδο-
κάτου Πέτρου, Νικολοπούλου Παναγιώτη, Τσότσου Νικολάου καὶ Χα-
τζημιχάλη Γεωργίου.

Μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς τυπικῆς τελετουργίας, ὁ Ρήτωρ τῆς
Στοᾶς φιλτ.: ἀδ.: Γκιονόπουλος, ὀραματιζόμενος περιῖπταμένως τὰς

ψυχὰς τῶν πεφιλημένων ἀδελφῶν, ἐλευθέρως καὶ ἐξηγνισμένως, πρό-
 πόλους τῶν θείων δωμάτων, ἐτόνισε ποιητικὸν παιᾶνα εἰς τὴν πρὸς
 τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς πίστιν τοῦ Ἐλευθεροτεκτονι-
 σμοῦ, μεθ' ὃ τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ φιλτ.: ἀδ.: Ν. Καρβούνης, Α. Ἐπ.
 τῆς Στοᾶς, ὅστις ἀπήγγειλε τὴν πρακτικὴν περικαλλῆ καὶ ἀπὸ ἀπό-
 φεως φιλοσοφικοῦ νοήματος ὑψηλὴν ἀλλὰ καὶ ἐξόχως ἰσοσταθμισμέ-
 νην ἐπιμνημόσυνον ὁμιλίαν.

Ἀδελφοί,

Τὰ πένθημα ταῦτα ἐμβλήματα δὲν εἶνε σύμβολα τοῦ θανάτου. Εἰς
 τὴν ἀνυκκλουμένην αἰωνιότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς οἱ σταθμοί,
 τοὺς ὁποίους, εἰς τὸν φυσικὸν τοῦτον κόσμον, καλοῦμεν γέννησιν καὶ
 θάνατον εἶνε ἀπλᾶ ὁρόσημα ἐπὶ τῆς διαδρομῆς τῆς διακοῦς πρὸς τὴν
 τελειότητα πνευματικῆς ἐξελιξεως. Ὁ μύστης γνωρίζει ὅτι θάνατος,—
 ἀναγωγή, δηλονότι, πρὸς τὴν ἀνυπαρξίαν—δὲν ὑφίσταται. Ἡ ἀθανα-
 σία εἶνε ὁ ἀναραίριος κληρὸς τῶν πνευματικῶν ὄντων.

Συνηλθόμεν, ἐν τούτοις, ἐν μέσῳ τῶν ἐμβλημάτων τούτων τοῦ πέν-
 θους διὰ τὸ ἀποτίσωμεν ἐν καθῆκον ἀνθρώπων, καθῆκον ἀδελφικόν,
 πρὸς τοὺς μεταστάντας ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν, πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας,
 τῶν ὁποίων τὸ σφυροκόπημα τῆς ἐργασίας εἰσέγησε διὰ παντὸς εἰς τὸ ἐρ-
 γαστήριον τοῦτο, διότι εἰσῆλθον—κατὰ τὴν ὥραν τοῦ τυπικοῦ ἡμῶν
 ρῆσι—εἰς τὴν μεγάλην οὐρανίαν Στοάν, ὅπου λάμπει πάντοτε τὸ φῶς
 τὸ ἀνέσπερον. Πεποιθότες ἐπὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, θρηνοῦμεν,
 ἐν τούτοις, τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν, μὲ τοὺς ὁποίους μᾶς ἠνω-
 ῶσαν ἀρρηκτικῶς ὄρκοι κοινοί, συνοδοιπορία ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ τῆς ἀνα-
 ζητήσεως τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἀληθείας, κοινοὶ μόχθοι, κοινὴ πρὸς τὰ
 αἰώνια, τὰ σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητα ἐνατέμισι.

«Ἄνθρω, κατὰ τὸν φύσεως νόμον, τὸν ἄνδρα κλαίω...» εἶπεν ὁ ποι-
 ητής. Ἀλλ' ὅς εἶνε τὸ πένθος ἡμῶν σεμνόν, πλήρες γνώσεως, καρπο-
 φόρον νεᾶς πίστεως ἐπὶ τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἀθανασίαν.

Εἶνε καὶ τὸ μνημόσυνον τοῦτο ἐν καθῆκον, ἐκπηγάζον ἐκ τοῦ πρώ-
 του τεκτονικοῦ ἡμῶν ὄρκου. Μερικοὺς ἐκ τῶν μεταστάντων ἀδελφῶν
 ἡμῶν εὔρομεν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον λαξέροντας τὸν λίθον πρὸ ἡμῶν
 ἄλλους εἶδομεν μνουμένους παρουσίᾳ ἡμῶν εἰς τὰ τεκτονικὰ μυστήρια.
 Καὶ εἴτε ἡμεῖς αὐτοί, ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν δύο στηλῶν, εἴτε ἐκεῖνοι
 ἀπὸ τῆς αὐτῆς θέσεως, ἐδώσαμεν καὶ ἐλάβομεν ἱερὰν ἀμοιβαίαν ὑπό-
 σχεσιν ἀδελφικῆς ἀρωγῆς. Ταύτην ἐρχόμεθα ἤδη νὰ ἐκπληρώσωμεν,
 καὶ ἐκεῖνοι καὶ ἡμεῖς, πέριξ τοῦ κροταφίου τούτου.

Ἐπιμνημόσυνοι τελεῖται ταύτην ἔχουν τὴν σημασίαν. Οἱ ἐγκαταλείποντες τὸ φθαρτὸν αὐτῶν σῶμα, προχωροῦν πρὸς τὴν προδιαγεγραμμένην περαιτέρω πρὸς τὴν τελειότητα ἐξέλιξίν των, εἰς τὴν μεγάλην Στοάν, τῆς ὁποίας ὁ Ναὸς οὗτος εἶνε ἡ εἰκὼν καὶ ἡ ὁμοίωσις. Ἀπευθύνοντες πρὸς τὰς ψυχὰς των τὴν κραδαιομένην ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν ἀγάπην, τὴν γιγαντιομένην καὶ ἐξηγνισμένην ἀπὸ τὴν θλίψιν τοῦ χωρισμοῦ σκέψιν ἡμῶν καὶ τὸν πόθον μας, ὅπως ἐδῶ χωρῆθουν πρὸς τὸ ἀνέσπερον φῶς, παρέχομεν εἰς τοὺς μεταστάντας ἀδελφούς μας τὴν πρὸς τὴν πέραν τοῦ κόσμου τούτου ἐξέλιξίν των ἀρωγήν, τῆς ὁποίας εἴμεθα ἱκανοί. Καὶ ἀπεκδεχόμεθα συνάμα ἀδελφικῶς τὴν ἐκ τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐπικοινωνίας ἀρωγήν των πρὸς τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς—τὴν ἐνίσχυσίν μας εἰς τὴν πίστιν ἐπὶ τὸ ἔργον ἡμῶν.

Τὰ πέριξ ἡμῶν σύμβολα ταῦτα τῆς φθορᾶς τῆς μεταβλητῆς ὕλης μᾶς ὑπενθυμίζουσι ἀπλῶς τὸ πρόσκαιρον τῆς ἐντεῦθεν διαβάσεώς μας καὶ τὸ κατῆλθον, ὅπως μὴ διανύσωμεν αὐτὴν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ὕλην θεραπεύοντες, ἀλλ' ἀναγνωρίζοντες τὸν ἔνδον ἡμῶν σπινθῆρα τῆς θεότητος, ἀγωνισθῶμεν διὰ ν' ἀπαλλάξωμεν τὸ ἀθάνατον ἡμῶν πνεῦμα ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ὕλης.

Μακάριοι οἱ ἐργάται τοῦ Ναοῦ τούτου, ὅσοι, ὅταν ἠχήσῃ καὶ δι' αὐτοὺς ἡ σιγμὴ τῆς ἀναχωρήσεως διὰ τὴν οὐράνιον Στοάν, αἰσθανθῶν μεγαλοδύναμα ἤδη τῆς ψυχῆς των τὰ πτερά διὰ τὴν μεγάλην παλιόστισην πρὸς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν πατρίδα. Μακάριοι ἀκόμη καὶ ὅσοι ἀπὸ τοῦδε, μὲ καρδίαν παιδιοῦ καὶ θέλησιν μύστου σφυροκοποῦντες τὸν ἀλάξεντον, αἰσθάνονται καθημερινῶς προοδεύουσαν τὴν μυστικὴν αὐτὴν πτεροφυΐαν.

Σ.· Σ.·: «ΖΗΝΩΝ».

Ἐπιμνημόσυνος Τελετὴ ἐν τῇ σ. Στ.·: «Ζήνων», ἐν Ἀν.· Λεμεσοῦ

Τὴν 16 π. Ἀπριλίου, ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς ἐν Ἀν.· Λεμεσοῦ, Κύπρου, σ. Στ.·: «Ζήνων», καταλλήλως διακοσμηθείσης, ἐτελέσθη ἐπιβλητικὴ λευκὴ ἐπιμνημόσυνος τελετὴ, καθ' ἣν παρήσαν οἱ ἀδελφοὶ τῆς Στ.·: «Ζήνων», ὡς καὶ ἐπισκέπται ἄλλων Στοῶν, ἐν οἷς ὁ ἀντιπρ. τῆς St Paul's Lodge, ἀδ.· Σεβ.· Barefoud. Οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν πολυπληθεῖς.

Ἡ τελετὴ διεξήχθη ἐξόχως ὄρατα, ἐν πλήρει κατανώξει πάντων τῶν εἰς αὐτὴν μετασχόντων.

Παραθέτομεν κατωτέρω δύο προσφωνήσεις τοῦ ἐνδοξ. ἀδ. Χρ. Τορναρίτη, λυπούμενοι μὴ δυνάμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ σχετικὴν δμιλίαν τοῦ Ρήτ.: τῆς εἰρημένης Στοᾶς ἀδ.: Κρίτωνος Τορναρίτη.

ΟΜΙΛΙΑ ΧΡ. ΤΟΡΝΑΡΙΤΟΥ

Φίλτ.: Ἄδ.: Σεβ.:

Φίλτ.: Ἄδ.:

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ πάνσοφος τῶν κόσμων Πλάστης καὶ Κυβερνήτης ἐπροίκισε τὸν ἡμέτερον πλανήτην μὲ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, μέχρι σήμερον, ἐὰν ἀναδράμωμεν εἰς οἵανδήποτε ἐποχὴν καὶ ἐὰν ἐξετάσωμεν οἵονδήποτε θρήσκευμα, ἢ αἵρεσιν, πάντοτε καὶ παντοῦ βλέπομεν μέγαν τοῖς νεκροῖς ἀποδιδόμενον σεβασμόν, ἀνάλογον θεοβαλῶς τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν διαφόρων λαῶν, πάντως ὅμως ἀρκετὰ ἐπιδητικὸν καὶ αἰσθητόν.

Οὕτω δέ, εἰς οἷον δῆποτε θρήσκευμα, ἢ φυλὴν καὶ ἀνήκη ὁ τὰ γῆϊνα ἐγκαταλείπων, προπέμπεται μετὰ τῶν ἀναλόγων τιμῶν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, τῆς μνήμης του δὲ ἡ ἀναπόλησις γίνεται μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ. Δὲν ἦτο λοιπὸν δυνατὸν ὁ Τεκτονισμὸς ὁ διδάσκων τόσον ὑψηλὴν, ἀγνήν καὶ εὐγενῆ ἰδεολογίαν καὶ ἀρετὴν νὰ παρέμενεν ἀπαθὴς εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, εἶδετε δὲ καὶ ἠκούσατε ποίαν ὥραϊαν καὶ ἐπιδητικὴν τελετὴν καθιέρωσεν εἰς μνήμην τῶν τὴν ἐπίγειον διωτὴν ἐγκαταλειπόντων τέκνων του.

Ἄς ἀφήσωμεν λοιπὸν, ἀδελφοί μου, τῶν καρδιῶν μας τὰς χορδὰς νὰ δονηθῶσι δεόντως ἀπὸ τῆς διεξαχθείσης τελετῆς τὰς ὑψηλὰς διδασκαλίας καὶ μεταρσιούμενοι εἰς ὑψηλοτέρως σφαίρας, ἅς ἀναπολήσωμεν μετὰ σεβασμοῦ τοὺς ἐλλείποντας κρίκους τῆς τοῦ ἡμετέρου ἐργαστηρίου τεκτον. ἀλύσου, ἀναλογιζόμενοι ὅτι οἱ εἰς τὴν αἰωνίαν Ἀνατολὴν μεταστάντες ἀοιδίμοι ἀδελφοὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐλάξουσιν καθ' ὃν ἡμεῖς σήμερον λαξεύομεν τρόπον τὸν ἀκατέργαστον λίθον καὶ ἤσκησαν ἢν καὶ ἡμεῖς ἀσκοῦμεν τεκτον. ἀρετὴν ἀναδειχθέντες ἐργάται ἀφωσιωμένοι καὶ εὐσυνείδητοι καὶ στρατιῶται πιστοὶ καὶ τίμιοι.

Ἄδελφοί,

Ἰπὸ τὸν πάνσεπτον τοῦτον θόλον τοῦ πανιέρου ἡμῶν τεκτον. Ναοῦ ἐνώπιον τοῦ τῶν Κόσμων Κυβερνήτου καὶ τῶν ἀοράτως μεταξὺ ἡμῶν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην περιϋπταμένων ψυχῶν τῶν ἀοιδίμων τοῦ Ζήνωνος ἀδελφῶν :

Νικ. Δαμασκηνοῦ, Νικ. Καριάλη, Νικ. Βάρβογλη, Εὐαγγ. Δαλί-

τη, Τερὸν Αὐγουστίνου, Ἄλδ. Γρήγγουτ, Ἴακ. Γιάνκ, Ε. Καρλέττη, Πανηγ. Σταυρινίδου, ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΣΩΖΟΥ, Σωκρ. Πηλαδάκη, Θ. Μαυροκορδάτου, Νικ. Κίρτζη, ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑ, Νικ. Φίλωνος, Χαρχλ. Παπχοπούλου, Γαβρ. Λούρου, Ἰ. Βονιτσιάνου, Ἰάσ. Ι. Βονιτσιάνου, Χρυσάνθου Εὐαγγελίδου, Φρειδερ. Μαλτᾶ, Πολ. Κωνσταντινίδου, Ἀριστοδ. Γεωργιάδου, Κωνστ. Τοφαρίδου καὶ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ἐξ ὀνόματος τῆς Γαλ.· Μεγ.· Ἀν.· τῆς Ἑλλάδος, συμμετεχούσης τῆς σημερινῆς τελετῆς, μὲ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην φιλοστόργου μητρὸς, προσκαλῶ ὑμᾶς νὰ ἐγερθῆτε ὄρθιοι καὶ ἐν τάξει νὰ φέρωμεν ἅπαντες πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τῶν προαναφερθέντων ἀοιδίμων ἀδελφῶν τριπλῆν πένθιμον χειροκρουσίαν καὶ ν' ἀναφωνήσωμεν τρίς «Αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη».

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΕΠΙ Τῆ ΣΤΕΨΕΙ
ΤΗΣ ΕΙΚ.· ΤΟΥ ΑΔ.· ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΣΩΖΟΥ
(Ἐπὶ Χρ. Τοφναρίτου)

Μεγάλε ἀδελφέ,

Σέ, τὸν σθεναρὸν πρόμαχον καὶ τὸν δαδοῦχον ἀπόστολον τῆς τεκτονικῆς διδασκαλίης καὶ ἀρετῆς, ἃς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καρποφόρως ἐδίδαξες ὑφ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἀπόψεις ὑπὸ τὸν ἱερὸν αὐτὸν θόλον, ὑφ' ὃν καὶ ἡμεῖς τὴν στιγμὴν ταύτην στεγαζόμεθα, ἀλλὰ καὶ σέ, τῆς Κυριακῆς Πατρίδος τὸ γενναῖον καὶ ἡρωϊκὸν τέκνον, τὸ ὁποῖον μετὰ ὑποδειγματικῆς προθυμίας ἔσπευσεν εἰς τῆς μητρὸς πατρίδος τὴν φωνὴν καί, ἐγκαταλείπον τιμὰς καὶ ἀξιώματα, ἐνεδύθη τὴν ἀπλὴν ἀλλὰ καὶ τιμίαν τοῦ στρατιώτου στολὴν καὶ μετὰ τεκτονικῆς αὐταπαρνήσεως ἐπότισε τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας τὸ δένδρον μὲ τὸ ἀγνὸν αἶμά του, κηταλείπον ὑπόδειγμα τεκτονισμοῦ καὶ πατριωτικοῦ καθήκοντος, σέ, λέγω, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἐπιμνημόσυνον τελετὴν, ἐξ ὀνόματος τῆς Γαλ.· Μεγ.· Ἀν.· τῆς Ἑλλάδος, στεφανώνω μὲ τὸν δάφνινον τοῦτον στέφανον, εἰς ἐνδειξιν μεγάλης στοργῆς καὶ ἀγάπης τῆς μητρὸς πρὸς τέκνον πολυφίλητον.

Σ. ΣΤ.· «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ».—Ἡ Στ.· τοῦ Προμηθέως ἐφαρμόζουσα τὸ καθιερωθὲν πρόγραμμα τῆς κατ' ἔτος ἐπισκέψεως τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων, ἐξέδραμε τὴν Κυριακὴν, 8 Μαΐου, εἰς τὸν ἐν Αἰγίνῃ ὄρμον τῆς Ἀγ. Μαρίνης ἐνθα ἐπὶ πευκοφύτου λόφου σῶζονται τὰ εἰρεπια τοῦ Ναοῦ τῆς ἀφαίας Ἀθηνᾶς. Τὴν ἐκδρομὴν ἠκολούθησαν ἄνω

τῶν διακοσίων ἐκδρομέων, ἐν οἷς καὶ ἀμύητοι. Ἐπὶ τοῦ Ναοῦ συνεκεντρώθησαν οἱ ἐκδρομεῖς πρὸς οὓς ὠμίλησε πρῶτον ὁ Σεβ.: τῆς Στ.: ἀδελ. Ἰωαν. Βασιλῆς ἀναπτύξας τὰ περὶ μυστηρίων ἐν γένει καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Τεκτονισμοῦ. Ἐἶτα ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν Ρήτ.: τῆς Στ.: ἀδελ.: Σ. Νάγον, ὅστις, ἀφοῦ δι' ὀλίγων ἐξιστόρησε τὰ τοῦ μύθου περὶ Αἰγίνης καὶ τοῦ Διδῶ καὶ τὰ τοῦ Ναοῦ τῆς ἀφαίρας ἀνέπτυξε τὸν μῦθον τῆς γενέσεως τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς.

Ἡ Στ. «Προμηθεὺς» πρὸ πολλοῦ, εὐλόγως, καθιέρωσε λευκὰς ἐκδρομὰς εἰς ἱεροὺς τόπους ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Ναῶν, ἐπιδιώκουσα ὅπως ἢ ἔρευνα τῆς νεωτέρας διανοήσεως στραφῆ πρὸς τὸ Ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον, ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς, συνελάμβανε τὴν ὑπέροχον Ἀλήθειαν καὶ ἐκήρυσσεν αὐτὴν κατόπιν εἰς τοὺς μεμνημένους τῶν Μυστηρίων.

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνέπτυξεν εὐρύτερον ὁ σεβ.: ἀδ.: Ι. Βασιλῆς προοιμιαζόμενος τῆς προμνησθείσης ὀμιλίας του, ἥτις δημοσιευθήσεται εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

Η Σ.: ΣΤ.: «ΣΟΛΩΝ» ΔΕΥΚΩΣΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ.—Καὶ ἐν Κύπρῳ ἀναγνωρίζεται ἤδη ἡ τεκτονικὴ ἀξία καὶ χρησιμότης λευκῶν ἐκδρομῶν, ὡς ἐποικοδομητικῶν εἰς σύσφιξιν τῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν καὶ προαγωγὴν τοῦ τεκτονικοῦ πνεύματος δι' ἀμοιβαίας ἀνακοινώσεως σκέψεων ἐπὶ τεκτονικῶν ζητημάτων. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πρῶτον ἔδωκε τὸ παράδειγμα ἡ Στ.: «Σόλων» διοργανώσασα τοιαύτην τεκτονικὴν ἐκδρομὴν, τῆς ὁποίας μετεσχον οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀδελφῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἀδ.: Σεβασμίου. Ἀπὸ τῆς χαρωπῆς αὐγῆς, ἥτις ἐχρύσιζε τὰ ὠραῖα τῆς Κύπρου τοπεῖα, τὴν δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Μαΐου, ἐξέδραμον εἰς τὴν μαγευτικὴν θέσιν Χαλεύκα, ἐνθα διημέρευσαν ἐν ἀγαστῇ εὐθυμίᾳ, καὶ εὐγενεῖ ἐνθουσιασμῷ πνευματικῶν πτερυγίσεων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ «Πυθαγόρας» προτρέπει τοὺς τέκτονας ἐν γένει εἰς συστηματικωτέραν καθιέρωσιν λευκῶν ἐκδρομῶν, δι' ὧν θὰ ἠδύνατο νὰ καλλιεργηθῆ παρὰ ταῖς οἰκογενεαῖς τῶν τεκτόνων ἢ λατρεῖα πρὸς τὴν μεγαλουργὸν φύσιν, ἀποτελοῦσα βᾶσιν τῆς τεκτονικῆς φιλοσοφίας.

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ
ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ
ΕΛΕΥΘ. ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ**

Ἡ ἐπὶ τῆς Τεκτονικῆς Μορφώσεως Ἐπιτροπὴ τῆς Μ. Στοῆς τῆς Οὐίς κόν-
σιν, ἐν περιεκτικωτάτῃ ἐκθέσει αὐτῆς, ἀποφαίνεται ὅτι δὲν νομίζει ὅτι ὁ ση-
μερινὸς Τεκτονισμὸς ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις του ἐναντι τῶν μου-
μένων. Δὲν εἶνε κριτικὴ πρὸς μορφὴν, ἀλλὰ διαυγῆς ἀνάλυσις τῶν συνθηκῶν ὑφ'
ἃς λειτουργεῖ ἡ Ἐλευθέρη Τεκτονικὴ, ἀπομακρυνθεῖσα τῶν ἀρχαίων παρα-
δόσεων. Ἡ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ ὅτι ἡ Ἀρχαία αὕτη Ἀδελφότης ὄφειλε νὰ
εἶνε εἰς θέσιν νὰ συμπράξῃ ἐπωφελῶς καὶ διαρκῶς διὰ τὸν πολιτισμὸν τῶν
ἔθνους καὶ τὴν παγκόσμιον εὐημερίαν. Ἄλλ' ἴσως αὕτη αὕτη ἡ ἔκθεσις ἦτο ἐκ
φραστικωτέρη. Ἄς γίνῃ ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ ἔκθεσις αὕτη συνειστάθη ὑπὸ πνεῦμα
στοργῆς καὶ ἀνοικοδομήσεως, ἐμπνέεται μόνον ἀπὸ ἀγάπην καὶ θαυμασμὸν
πρὸς τὸ ἀρχαῖον καὶ ἔνδοξον ἡμῶν Τάγμα, καὶ πόθον ὅπως ἐξακολουθήσῃ
νὰ ἦνε παγκοσμίως διαδεδομένη Ἀδελφότης.

Ποῖται εἶναι αἱ συνθηκαὶ αὗται;

—1) Ἀπολέσαμεν τὰς βλέψεις ἡμῶν καὶ τὴν αἴσθησιν τῆς σχετικότητος
ἡμῶν. Ἐκάμαμεν τὴν ἀπονομήν τῶν βαθμῶν ὡς «τὸ πᾶν καὶ τὸ τέλος» εἰς
ὑπάρξεώς μας. Ἡ «Ἐργασία» τεκτονικῶς εἰπεῖν εἶνε καθαρῶς «τυπικὴ». Εἶνε
ἐνέργεια, ἀλλ' ὄχι ζωὴ. Δὲν συνέβαινεν οὕτω μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν ἀδελ-
φῶν. Τα τυπικά, ὅσα εἶχον ἐκεῖνοι, ἦσαν τὰ μέσα, οὐχὶ ὁ σκοπός. Προυτίμων δὲ
ἦσαν πραγματικὰ καὶ εὐσταθεῖς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

—2) Ὁ σημερινὸς Τεκτ.· εἶνε τόσῳ ἀπερροφημένος μὲ τὰς μύσεις καὶ
αὐτῶν· μισθ.· καὶ ταύτας ἀπλῶς τυπικῶς ὥστε παρέβλεψε τὸ ὑψηλότερον καὶ
πλέον ἐνδιαφέρον καθῆκόν του νὰ κάμῃ πραγματικοὺς Τέκτονας. Ὁ γεωμύ-
τος ἐλαύνεται πρὸς τοὺς βαθμοὺς μόνον καὶ παρουσιάζεται ἔπειτα εἰς τὸν κό-
σμον ὀνόματι Τέκτων, μὲ ἀμυδρὰν μόλις ἀντίληψιν τοῦ τί συμβαίνει μὲ ἀνεπαρκῆ
γνώσιν τοῦ Τεκτονισμοῦ, μὲ μικρὰν ἐκτίμησιν τῶν ὑποχρεώσεων του πρὸς τὴν
Ἀδελφότητα καὶ εὐρύτερον τὴν Κοινωνίαν. Σπανίως ὁ μυούμενος ἀποκτᾷ πραγ-
ματικὴν ἐννοίαν τῆς Τεκτ.· ἀληθείας καθ' ὃν χρόνον ἀποκτᾷ τοὺς βαθμοὺς.
Γὰρ νὰ συνεχίσωμεν μυοῦντες εἰς τὸν Τεκτ.·, χωρὶς νὰ δίδωμεν εἰς αὐτοὺς βαθεῖαν
γνώσιν τοῦ τί εἶνε Τεκτ.·, καὶ ποῖται αἱ ὑποχρεώσεις των, εἶνε σχεδὸν ἀνόητον.
Οὐδέποτε ὁ Τεκτονισμὸς εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ γίνῃ μύλος ἀλέθων βαθμῶν.
Μύησις διαδεχομένη μύησιν δὲν εἶνε ἐπωφελῆς οὔτε εἰς τὴν Ἀδελφότητα, οὔτε
εἰς τὰ μέλη.

—3) Δια τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν δὲν ὑπάρχει ἐργασία πρὸς ἐκτέλεσιν, μηδὲ
σχέδιον ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἐντεῦθεν σύγχυσις καὶ ἀπώλεια ἐνδιαφέροντος. «Ἐργα-
σία» ὑπάρχει μόνον διὰ τοὺς σχετικοὺς ὀλιγαριθμοὺς ἀξιωματικοὺς. Δὲν φοιτῶ-
μεν εἰς τὰς Στοῆς καθ' ἑκάστην νύκτα καὶ δὲν καθήμεθα εἰς τὰς ἔδρας ἵνα
ἀκούωμεν τὰς αὐτὰς γραμμὰς ὅσονδὴποτε καὶ ἂν ἀποδίδωνται ὠραῖα καὶ ἐντυ-

πωτικά. Εἶνε ἀναπόφευκτον ὄθεν νὰ ἐλαττοῦται τὸ ἐνδιαφέρον. Δώσατέ τους «ἐργασίαν» ποῦ ν' ἀξίζη νὰ τὴν κάμουν καὶ θὰ τοὺς συγκρατήσητε. Κάμετέ τους νὰ ἐννοήσουν ὅτι διὰ τοῦ Τεκτ.·. θὰ προσφέρουν πραγματικὴν ὠφελείαν εἰς τὴν Κοινότητά των καὶ τοὺς συνανθρώπους των καὶ τότε τὸ ἐνδιαφέρον των δὲν θὰ καταπέση. Διότι δὲν κατορθώνουν νὰ εὗρουν ἐν τῷ Τεκτ.·. πεδίον δράσεως καὶ φιλαλληλίας· οἱ Τεκτ.·. πανταχοῦ ἐργάζονται οἱ ἀρχηγοὶ ποικίλων ἄλλων ὀργανώσεων.

—4) Τρέχοντες νὰ ἀυξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν χάνομεν τὸ ἀδελφικὸν πνεῦμα ἄνευ τοῦ ὁποίου ὁ Τεκτ.·. εἶνε φενάκη Μερικαὶ Στοαὶ μας ἔγιναν τόσον πολυ-άνθρωποι, ὥστε μικρὰ εὐκαιρία παρέχεται διὰ γνωριμίας, πολὺ δ' ὀλιγότερον διὰ φιλίαν. Εἰς τὰς σημερινὰς Στοὰς τῶν μεγαλουπόλεων οἱ Τεκτονες οὔτε συνέρχονται ὑπὸ τὸ νῆμα τῆς στάθμης οὔτε ἀποχωρίζονται ἐπὶ τοῦ γνώμονος. Οἱ ἀξιοματικοὶ εἶνε τόσον ἀπησχολημένοι μὲ τὴν ἀπονομὴν τῶν βαθμῶν ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀφιερῶσιν πολὺν χρόνον πρὸς σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν, ἢ πρὸς καθοδήγησιν τῶν ἀκαταρτίστων ἀδελφῶν.

—5) Τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα δὲν λείπει ἀπὸ τὴν εἰκόνα. Ἡ ἀνάγκη ἢ ἡ ἐπιθυμία εἰσπράξεων ἐπέφερε χρησιμοποίησιν χαλαρῶν μεθόδων ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ ὕλικου.

—6) Κατὰ τὸ παρελθόν ὁ Τεκτ.·. ἔπαιξε ζηλευτὸν μέρος πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν καὶ τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς. Διὰ τοῦτο σεμνυνόμεθα. Εἶνε ὁμως τοῦτο πρόκλησις πρὸς ἡν ἀμελοῦμεν ν' ἀνταποκριθῶμεν, πρὸς ἐπικίνδυνον ζημίαν μας. *Ποία εἶνε ἡ συγκεκριροτημένη συνεισφορὰ τοῦ Τεκτονισμοῦ κατὰ τὸν 20ον αἰῶνα εἰς τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν;* Μήπως λαλεῖ με φωνὴν ζωντανήν, ἀκουστήν ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα ἵνα ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ζωτικῶν ἀσφάσεων ἃς ἀντιμετωπίζει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα;

Τὶ σημαίνει σήμερον ὁ Τεκτ.·. πέραν τῆς ἀπονουμῆς βαθμῶν καὶ τῆς περιβολῆς; σημάτων; Ποίαν πραγματικὴν συμβολὴν ἢ σεβαστὴ αὐτὴ Ἀδελφότης προσφέρει διὰ τὴν εἰρήνην καὶ ἀδελφοποίησιν τοῦ Κόσμου—τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν πόθον τῶν αἰώνων; Ποῖον τὸ πρόγραμμα τῆς Τεκτ.·. Ἀδελφότητος διὰ τὴν ἠθικὴν ἀνύψωσιν τῶν συναλλαγῶν, τὴν ἁρμονίαν ἐν ταῖς βιομηχανίαις, τὴν βελτίωσιν τῶν κοινωνικῶν κακῶν; Εἰς ἐποχὴν δολίας καὶ ὀλεθρίας προπαγάνδας ὑπονομεύσεως ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξασθενούσης τὰ θεμέλια τῆς Ἀμερικανικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν Δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ ἀσεβοῦσης πρὸς τοὺς Νόμους καὶ τὰς ἀρχὰς ἵσταται ἐκάστη Τεκτονικὴ Στοὰ ἐν Ἀμερικῇ νομιμόφρων, πρὸμαχος τῶν θεσμῶν καὶ Νόμων τῆς χώρας; Ἐξυπηρετεῖ σήμερον ὁ Τ.·. ὡς κατὰ τὸ παρελθὸν δραστικῶς τὴν χώραν, τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν Θεόν;

Scottish Rite Journal

ΤΥΠΟΙΣ:
ΑΔ.·. ΛΑΜΠΡΟΥ Θ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 13—ΑΘΗΝΑΙ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΤΕΧΝΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΑ

ΥΠΟ ΤΕΚΤΟΝΩΝ ΑΣΚΟΥΜΕΝΑΙ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΙΑΤΡΟΙ

Κλινική Χειρουργική—Γυναικολογική.
 'Ιωάννης Δεληγιαννάκης Πλ. Αγ. Σοφίας 1
Ειδικός Παθολόγος
 Δημ. Ζώρας, 'Οδός Αιμιλιανοῦ Γρεβενῶν
Χειρουργός—Γυναικολόγος.
 'Α. Μισυρλόγλου, Λεωφόρος Νίκης 79.
'Ωτορινολαρυγγολόγος.
 Περικλῆς Σπεταιιώτης 'Οδός Διαλέτη 3.
Φαρμακεία :
 Κων. Κολοτούρος,
 Λεωφόρος 'Εθνικῆς Ἀμύνης 10.
 Στ. Τελειώνης, ἰδὸς Ἐγνατίας.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

'Ιωάν. Λαδάς, Μέγαρον Ἴρις, Ρογκότη 3.
 'Αναστ. Μπράχλης,
 Τελτζῆ Χάν ἰδὸς Φράγκων
 Γιομτῶβ Γιακοῦλ,
 Τελτζῆ Χάν ἰδὸς Φράγκων.
 Δημ. Ἡλιάδης Πλατεῖα Ἀγίας Σοφίας 73.
 'Ανδρ. Λοβέρδος, Σταῖα Κεράσσο 64.

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

'Αρχιτέκτονες καὶ Ἐργολῆπται
 Φιλῆμων Πικινίδης,
 Μέγαρον Δρακούλη 60—67
 Παναγ. Κάλφας Σιτῆ Σκοῦλ (Μαδιάνα).
 'Οδυσσεύς Πουσκουλοῦ,
 ἰδὸς Χρυσοστόμου Σμύρνης ἀριθ. 5.
Πολιτικοὶ Μηχανικοὶ καὶ Ἐργολῆπται:
 Εὐγένιος Μπερνασκόνι. ἰδ. Ἀντλήσεως 10.
 Δ. Πεζάρης καὶ Σία, ἰδ. Μητροπόλεως 34.
 Κων. Πιπαδάκης ἰδὸς Δ' Ἐσπεράι 32.
 Γερασ. Ἀρσένης ἰδὸς Τσιμισκῆ 69.
 Βασίλ. Βασιλειάδης,
 Μέγαρον Καζές (Οἰκοδ. Ἐταιρία).
 Σαλβιτῶρ Ποζέλι, Λέοντ Σίτυ 54.
 Παναγιώτης Μοσχονήσιος, Ἐγνατίας 354.
Μηχανολόγος :
 Βασίλειος Δημητρίου,
 Λεωφ. Βασίλ. Γεωργίου 36.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Μηχανουργοί :
 'Αλέξ. Πουτοῦ, ἰδὸς Κουντουριώτη 40.
 Δημ. Μαχίλης, ἰδὸς Νκούσης 10.

'Εργαστ. Ἐυλουργικῆς :

Β. Οἰκονόμου καὶ Δ. Σμαρᾶς,
 ἰδὸς Λέοντος Σοφοῦ 13.

'Αεριοῦχα ποτά :

'Ηρ. Δόντης, ἰδὸς Ὀδυσσεως 14.

Οἴνοπνεύματα :

Δ. Σμαρᾶς καὶ Β. Οἰκονόμου,
 Λέοντος Σοφοῦ 13.

Ποτά :

Μαριος Μάλχο, ἰδὸς Συγγροῦ 65.

Βαφεῖον :

'Ισάκ Μπενθινίστε, ἰδὸς Κολόμβου 12.

Βιομηχανικὰ εἶδη καὶ μηχανήματα :

Δ. Πεζάρης καὶ Σία,
 ἰδὸς Μητροπόλεως καὶ Ἄθωνος.

Π. Πιπαπανάγου,
 ἰδὸς Μητροπόλεως καὶ Ἄθωνος

Γ. Παρασκευαΐδης,
 ἰδὸς Μητροπόλεως καὶ Ἄθωνος.

ἰδὸς Μητροπόλεως καὶ Ἄθωνος.

Μηχανήματα :

Κ. Φωκίδης, Κουντουριώτου 13.

Μ. Γρηγοριάδης, Σαλαμίνος 13.

'Ιωάννης Λεβεντάκης, Πανταζίδου 23.

'Ηλεκτρικὰ εἶδη :

Κ. Κοροβίλος, ἰδὸς Πανταζίδου 9.

Σ. Νιχάμα, ἰδὸς Τσιμισκῆ 22.

Ἀυτοκίνητα :

Σ. Κύρου καὶ Θ. Γκολοφκίνας,
 Ἐρμού—Ἄθωνος.

'Εξαετήματα αὐτοκινήτων :

Χ. Χαρχαλαμπίδης, Ἐρμού 69.

Δερματέμπορος :

Παντ. Τσολέκας, Βερροίας 6.

Δημ. Γκοβερντᾶρος, Λυκούργου 7.

Βιβλιοχαρτοποιεῖον :

Δημ. Ρουτζούνης, Ἐγνατίας 249.

Νεωτερισμοί :

Κεράλ Ριφάτ (Πηγαλίον), Βενιζέλου 5.

'Εμπορογραφεῖον :

Δαβίδ Καμπέλης,
 Τελτζῆ Χάν ἰδ. Φράγκων.

Εἰσαγωγή ἀποικιακῶν :

Κων. Νικολαΐδης, ἰδὸς Αἰγύπτου 49.

Βούτυρα—Ἐλαια—Σάπωνες :

Α. Αὔγουστόπουλος, Αἰγύπτου 51.

² Εμπορικά Γραφεία—² Αντιπροσωπείαι Διευθ. Γραφ. Διεθνών Βαγκόν-Λί :

Μ. Παπμιχάηλ, ὁδὸς Βενιζέλου 20. Π. Πάνου, Δεσφύρας Νίκης 3.

Νικόλαος Πλάστας, Βότση 5.

Γ. Δοθροδόσκη, Τουρπάλη Χάν 20—21.

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

² Αντιπροσωπείαι Χρηματοκιβώτια Δίπης ² Εμπόριον ταινιῶν :

Σαλῶμ καὶ Μπενθενίστε, Σαλαμίνοσ 1.

Ἄρῶν Κοέν, Κινηματογράφος «Πατέ»

² Αντιπροσωπείαι :

² Ἱμπρεσάριοσ :

Ἐμμαν. Ἐμμανουηλίδησ, Λέοντοσ Σοφοῦ 1.

Λέων Σεγοῦρα,

² Ἐκτελωνίσεις καὶ φορτώσεις :

Κινηματογράφοι καὶ θέατρα Λευκοῦ

Παναγιώτησ Πούπουρασ, Στοὰ Τάττη.

Πύργου καὶ Πάνθεον.

Συμβολαιογράφος : Γεώργιοσ Μ. Κωνσταντινίδησ,
Στοὰ Ἴρισ, ὁδὸσ Ρογκόττη, Πάροδοσ Μητροπόλεωσ Τσιμισκῆ.

ΡΑΔΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

Α. ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ

Τέωσ Ραδιολόγου Ἱατροῦ

τοῦ Ραδιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων

Ράδιον καθαρὸν 400 mgr. Ἀκτίνεσ Χ 300,000 volts σταθεροῦ δυναμικοῦ.— Ἡ Ραδιοθεραπεία παρέχεται διὰ τοῦσ πτωχοῦσ ἐκ καλοήθων ἔργων (Καρνίου) καὶ καλοήθων ἔργων πάσχοντασ Δωρεάν.

ΟΔΟΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 82—ΑΘΗΝΑΙ

Β. Γ. ΒΟΥΛΑΣ

Διευθυντήσ Ἱατροῦ «Εὐαγγελισμοῦ»

² Ἐπισκέψεις 3—5 μ. μ. Τηλέφ. 4-96 56 ὁδὸσ Γ' Σεπτεμβρίου

Ν. ΧΙΟΝΗΣ & ΣΙΑ

ΖΩΝΑΙ—ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΟΙ—ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΑ

Τὸ τελειότερον κατάστημα ἐν Ἑλλάδι

εἰσ τὰ εἶδη ἐπιδεσμικῆσ τέχνησ καὶ ὑγιεινῆσ,

ἀντιπροσωπεῦον τὰ ἐργαστάσια ΚΛΑΒΕΡΙ τῶν Παρισίων

ΜΕΤΗΝΕΧΘΗ

ἐκ τῆσ ὁδοῦ Προκατείου 3 εἰσ τὴν

ΟΔΟΝ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 17

Παρὰ τὸν ἠλεκτρικὸν Σταθμὸν Ὁμοιοίασ

Μ. Σ. ΜΑΤΣΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΙ—ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὀδὸς Σοφοκλέους 34 ΑΘΗΝΑΙ

Ταχυδρομικὴ Διεύθυνσις : Γραμματοθυρίς 79

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ	} «Ὀδῶν» «Ἰσθμίων» κλπ. Τὰ τελειότερα εἰς τὰς συμφε- ροτέρας τιμὰς τοῖς μετρητοῖς καὶ εἰς δόσεις.
ΔΙΣΚΟΙ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΩΝ	
ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΑΙ ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ ΚΑΛΤΣΟΜΗΧΑΝΑΙ	} Ὅλα τὰ νεώτερα τραγούδια : Ὀπεραι, Ὀπερέτται, Χοροὶ, Μανέδες, Ἐκκλησιαστικὰ κ.λπ. κλπ. } Ὅλα τὰ ἐξαρτήματα δι' ὅλας τὰς Μάρκας (κα Σίγγερ) Βελόναι, Σαῖτες, Σαγκανοὶ κλπ.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ
Κ. Α. ΜΙΜΗΚ ΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ
8—ΟΔΟΣ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ—8

(ΣΤΟΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ)

ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνον νέον 7—59

Χάρτης γραφῆς, δημοσιογραφικός, περιτυλίξεως, τυπογραφικός
λιθογραφικός, δι' ἐκδότας κ. τ. λ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΕΡΒΕΡΕΛΗΣ

ΧΙΟΣ

Εἰσαγωγή—Ἐξαγωγή παντὸς Ἐμπορεύματος
ΔΕΧΕΤΑΙ ΟΙΑΝΔΗΠΟΤΕ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

ΚΤΗΜΑΤΟΜΕΣΙΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 1—ΑΘΗΝΑΙ

Τηλ. Νέον 1—59

Ἄγοραί—πωλήσεις, ἐνοικιάσεις Οἰκιῶν, Καταστημάτων

ΠΩΛΗΣΙΣ
ΠΑΝΤΟΣ
ΕΙΔΟΥΣ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ
ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΩΝ
ΕΞΑΙΡΕΤΟΥ
ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ
ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ
ΚΑΙ
ΔΙΑΝΙΚΩΣ

ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΑΙ
Οικιακής χρήσεως,
και Βιομηχανικαί δια
ΡΑΠΤΑΣ, ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΥΣ,
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ, ΜΟΔΙΣΤΑΣ ΚΑΙ.

ΑΘΗΝΑΙ
Πλατεία
Συντάγματος

ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ
ΔΙΑ ΚΑΛΤΕΣΣ, ΦΑΝΕΛΕΣ ΚΑΙ
ΛΟΙΠΑ ΠΛΕΚΤΑ ΕΞΩΡΟΥΧΑ
ΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΖΑΚΕΤΕΣ
ΕΠΑΝΩΦΟΡΙΑ, ΜΕΣΩΦΟΡΙΑ
ΕΞΑΡΤΗΣ *κλπ.*

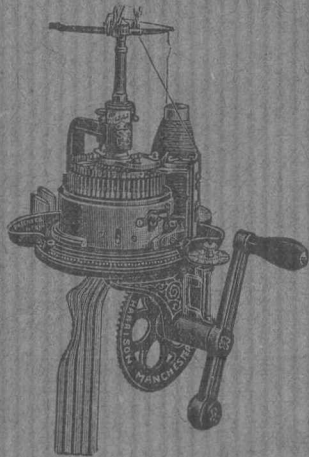
Μ. Ν. ΝΙΚΑΤΣΙΟΣ

Τηλεφ. 14.21

ΑΥΤΟΜΑΤΟΙ
ΧΝΟΥΔΟΜΗΧΑΝΑΙ
ΦΑΝΕΛΟΜΗΧΑΝΑΙ
ΚΑΛΤΣΟΜΗΧΑΝΑΙ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ
ΚΟΜΨΑ
ΑΚΑΥΣΤΑ
ΑΔΙΑΡΡΗΚΤΑ
ΑΠΙΣΤΕΥΣΤΩΣ ΕΥΘΗΝΑ

ΠΑΙΔΙΚΑ
ΠΟΔΗΛΑΤΑ
ΕΞ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ
ΕΛΑΦΡΑ
ΣΤΕΡΕΑ
Δρ. 700 —
— 900

